

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra sociální pedagogiky

Trendy ve volnočasových aktivitách u adolescentů

Bakalářská práce

Autor: David Hůlka

Studijní program: B7505 Vychovatelství

Studijní obor: Pedagogika volného času se zaměřením na tělesnou výchovu a sport

Vedoucí práce: Mgr. Jan Sýkora

Zadání bakalářské práce

Autor: David Hůlka
Studium: P111243
Studijní program: B7505 Vychovatelství
Studijní obor: Pedagogika volného času se zaměřením na tělesnou výchovu a sport

Název bakalářské práce: **Trendy ve volnočasových aktivitách u adolescentů**

Název bakalářské práce AJ: Trends in leisure activities in adolescents

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce s názvem "Trendy ve volnočasových aktivitách u adolescentů" se zabývá problematikou volného času dětí a mládeže, pojednává o způsobu trávení volného času. Práce se zaměřuje na výskyt nově se rozvíjejících trendů ve volnočasových aktivitách u adolescentů. Cílem práce je zjistit jak adolescenti tráví volný čas a prostřednictvím jakých typů aktivit. Dalším cílem je zjistit, které volnočasové aktivity se těší rychle stoupající oblibě a jsou hojně vyhledávány u adolescentů a stávají se tak trendy. Teoretická část se vztahuje k popisu volného času, adolescentů a trendů. Praktická část je věnována průzkumu, který jsem prováděl pomocí dotazníkového šetření na středních školách v Hradci Králové, výsledná data jsem poté zanalyzoval.

Anotace:

Bakalářská práce s názvem "Trendy ve volnočasových aktivitách u adolescentů" se zabývá problematikou volného času dětí a mládeže, pojednává o způsobu trávení volného času. Práce se zaměřuje na výskyt nově se rozvíjejících trendů ve volnočasových aktivitách u adolescentů. Cílem práce je zjistit jak adolescenti tráví volný čas a prostřednictvím jakých typů aktivit. Dalším cílem je zjistit, které volnočasové aktivity se těší rychle stoupající oblibě a jsou hojně vyhledávány u adolescentů a stávají se tak trendy. Teoretická část se vztahuje k popisu volného času, adolescentů a trendů. Praktická část je věnována průzkumu, který jsem prováděl pomocí dotazníkového šetření na středních školách v Hradci Králové, výsledná data jsem poté zanalyzoval.

Garantující pracoviště: Katedra sociální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Jan Sýkora

Oponent: PaedDr. Monika Žumárová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 7.1.2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Trendy ve volnočasových aktivitách u adolescentů" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce Mgr. Jana Sýkory a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce.

vlastnoruční podpis

V Hradci Králové dne .....

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu práce Mgr. Janu Sýkorovi za poskytnutí cenných rad, trpělivost a ochotu při vedení bakalářské práce.

Také touto cestou děkuji své rodině za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytovala po celou dobu studia a především při zpracování této bakalářské práce.

Anotace

HŮLKA, David. *Trendy ve volnočasových aktivitách u adolescentů: bakalářská práce*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, 2015

Bakalářská práce s názvem „Trendy ve volnočasových aktivitách u adolescentů“ se zabývá problematikou volného času dětí a mládeže, pojednává o způsobu trávení volného času. Práce se zaměřuje na výskyt nově se rozvíjejících trendů ve volnočasových aktivitách u adolescentů. Cílem práce je zjistit jak adolescenti tráví volný čas a prostřednictvím jakých typů aktivit. Dalším cílem je zjistit, které volnočasové aktivity se těší rychle stoupající oblibě a jsou hojně vyhledávány u adolescentů a stávají se tak trendy. Teoretická část se vztahuje k popisu volného času, adolescentů a trendů. Praktická část je věnována průzkumu, který jsem prováděl pomocí dotazníkového šetření na středních školách v Hradci Králové, výsledná data jsem poté zanalyzoval.

Klíčová slova

Volnočasové aktivity, volný čas, trendy, adolescenti

Annotation

HŮLKA, David. *Trends in leisure activities in adolescents: bachelor thesis*. Hradec Králové: University of Hradec Králové, Faculty of education, 2015

The present bachelor thesis called „Trends in leisure activities in adolescents“ is focusing primarily on youth and children and their leisure time and ways to spend it. The main area of focus is new trends in adolescent’s leisure activities. It gives an overview of specific types of free time activities and explores different ways to spend free time. Furthermore, the thesis lays out what leisure activities are becoming more popular with adolescents and are set to become new trends. The thesis has two parts. The theoretical one contains chapters dealing with leisure time, adolescents and trends. The practical part contains a survey where respondents were secondary students in Hradec Králové. Detailed survey report provides a thorough analysis of data acquired.

Key words

Leisure activities, leisure, trends, adolescents

Obsah

Úvod.....	7
1 Volný čas.....	8
1.1 Vymezení pojmu.....	8
1.2 Funkce volného času	9
1.3 Organizování volného času.....	10
1.4 Činnosti ve volném čase.....	11
1.4.1 Odpočinkové a rekreační činnosti.....	12
1.4.2 Zájmové činnosti.....	12
1.4.3 Sebeobslužné a veřejně prospěšné činnosti.....	14
1.4.4 Příprava na vyučování	14
1.5 Instituce pro trávení volného času	15
1.5.1 Školní družina.....	16
1.5.2 Školní kluby	16
1.5.3 Střediska pro trávení volného času dětí a mládeže	17
1.5.4 Základní umělecké školy.....	18
1.5.5 Jiné instituce.....	18
1.6 Volný čas a životní styl.....	19
2 Adolescence	20
2.1 Vymezení období adolescence	20
2.2 Fáze adolescence	21
2.3 Fyziologické proměny adolescenta	22
2.4 Schopnosti, dovednosti a zájmy adolescenta.....	23
3 Trendy ve volném čase	25
3.1 Rozpoznání, identifikace trendů.....	25
3.2 Televize a počítač jako trend v trávení volného času	26

3.3	Aktuální trendy, vývojové tendence volnočasových aktivit	27
4	Praktická část	28
4.1	Cíle výzkumu	28
4.2	Formulace hypotéz	28
4.3	Metoda průzkumu.....	29
4.4	Soubor respondentů	30
4.5	Analýza a interpretace dotazníkového šetření.....	31
4.6	Ověření hypotéz	46
Závěr	48	
Seznam použité literatury.....	50	
Seznam obrázků.....	53	
Seznam tabulek	53	
Seznam grafů.....	53	
Přílohy.....	55	

Úvod

Volný čas ať chceme, nebo ne, je nedílnou součástí života nás všech a každý si pod tímto pojmem představujeme něco jiného. Avšak pro mnohé je vzácností a jakýmsi bonusem, který následuje po splnění povinností, kterých nemusí být málo. Jiní mají naopak spoustu volného času a častokrát nevědí, jak s ním naložit. To platí jak pro děti, mládež, tak i pro dospělé. Důležité je však s ním naložit co nejsmysluplněji, jelikož nesprávně využitý volný čas, může vést k různým formám patologického chování a to především u dětí a mládeže.

Téma „Trendy ve volnočasových aktivitách u adolescentů“ jsem si vybral především z vlastní iniciativy. Jelikož sám jsem v tomto období hledal nejzajímavější způsob, jak kromě fotbalu trávit volný čas. Zajímá mě, jak se volnočasové aktivity dnešních adolescentů mění, jakým směrem se udávají, které aktivity jsou jim nabízeny. Za dobu, kdy jsem byl adolescentem, se toho v souvislosti s rozvojem technologií a společnosti opravdu mnoho změnilo. Díky tomuto rozvoji jsou nabízeny stále častěji nové možnosti pro trávení volného času. Nejvíce jsem se zajímal o aktivity spojené se sportem a pohybem, to mi zůstalo do dnes. Díky studovanému oboru mám ke sportu a volnočasovým aktivitám blízko.

Tato závěrečná bakalářská práce je rozdělena do dvou hlavních částí. Jedná se o část teoretickou a empirickou. Tudíž její charakter je teoreticko-empirický. V teoretické části se s oporou o odbornou literaturu věnuji třem hlavním kapitolám: volnému času, adolescentů a trendům v oblasti volnočasových aktivit. Empirická část bakalářské práce je tvořena dotazníkovým šetřením, které slouží k zjištění cílů práce. Cílovou skupinou jsou adolescenti středních škol v Hradci Králové.

Hlavní cíl bakalářské práce je rozdělen do dvou částí. Analyzovat, jak tráví volný čas dnešní adolescenti Královéhradeckého kraje, které typy volnočasových aktivit k trávení volného času upřednostňují. Jedním z cílů práce, je také zjistit, které volnočasové aktivity se v posledním roce objevily a jsou vyhledávány mezi adolescenty a těší se rychle stoupající oblibě, zde mluvíme o trendech ve volnočasových aktivitách. Dalším cílem je zjistit zda má cílová skupina dostatek volného času pro své volnočasové aktivity. Dále pak zjistit, zda nabídka volnočasových aktivit je pro cílovou skupinu dostatečná a v poslední řadě s kým svůj volný čas adolescenti tráví.

1 Volný čas

V této kapitole se budeme zabývat především volným časem. Pozornost bude soustředěna na vymezení pojmu, jeho funkcím a členěním. Dále přiblížíme zařízení pro trávení volného času, strukturu a životní styl jako formu trávení volného času.

1.1 Vymezení pojmu

Volný čas je možno chápat jako opak nutné práce a povinností, dobu, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přináší nám pocit uspokojení a uvolnění.“ (Pávková a kol., 1999, s. 15)

Naopak Slepíčková definuje volný čas takto: *„Volný čas lze v souhrnu definovat jako dobu, časový prostor, v němž jedinec nemá žádné povinnosti vůči sobě ani druhým lidem a v němž se pouze na základě svého vlastního svobodného rozhodnutí věnuje vybraným činnostem. Tyto činnosti ho baví, přinášejí mu radost a uspokojení a nejsou zdrojem trvalých obav či pocitů úzkosti.*“ (Slepíčková, 2005, s. 14)

V pedagogickém slovníku se volný čas popisuje, jako *čas, s kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů.* (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 341)

Pávková a kol. (1999) pod pojmem volného času zahrnuje odpočinek, rekreaci, zábavu, zájmové činnosti, dobrovolné vzdělávání, dobrovolnou společensky prospěšnou činnost i časové ztráty s těmito činnostmi spojené. Naopak, z hlediska dětí a mládeže do volného času nepatří vyučování a činnosti s ním související, základní péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti, výchovného zařízení a časové ztráty.

Volný čas můžeme vymezit z holistického pojetí. Umožňuje pochopit nejen kolik času pro své záliby a zájmy lidé mají, ale i důvody a souvislosti, proč lidé tráví čas určitým způsobem. Přibližuje i principy, na nichž je třeba stavět při získávání lidí pro aktivní trávení volného času, jehož součástí by měl být i sport. Cílem pro jedince i společnost je, aby volný čas přinášel pozitivní hodnoty (Slepíčková, 2005).

Abychom mohli mluvit o volném času, musí být splněny čtyři základní podmínky:

- *„v danou chvíli jedinec nemá vůči ničemu a nikomu žádné povinnosti;*
- *prováděná činnost je výsledkem svobodného výběru;*

- *činnost přináší uspokojení;*
- *v dané kultuře je prováděná činnost považována za činnost volném čase.*“
(Slepičková, 2005, s. 14)

1.2 Funkce volného času

Volný čas plní řadu úkolů či funkcí, které se mohou lišit dle jednotlivých autorů. Proto zde uvedu čtyři autory, který různě vymezují funkce volného času.

Slepičková (2005) funkce rozdělují do tří skupin na: **instrumentální, humanizační a zábavnou**. *Instrumentální* funkci lze také nazvat jako funkci nástrojovou. Tato funkce byla využívána v průmyslové výrobě z důvodu zvýšení produktivity práce dělníků a jako možnost regenerace sil. Z tohoto důvodu začala být práce strukturovaná a organizovaná. Ve velké míře se využíval sport jako prostředek nástrojové funkce. *Humanizační* funkce obsahuje výchovné, vzdělávací a socializační možnosti. Volný čas pomáhá uchovávat kulturní prvky každé populace a to prostřednictvím různých zvyků a slavností. Během života se setkáváme s různými jedinci, které zařazujeme do různých skupin. Díky této funkci, je zde prostor pro začlenění do společnosti tj. socializace. *Zábavná* funkce ve volném čase dává prostor pro vysvobození se od povinností a problémů každodenního života. Dává prostor pro realizaci osobních zájmů a zálib. V této funkci je hlavním nosným znakem radost, prožitek a zábava (Slepičková, 2005).

Pávková a kol. (1999) zmiňují ve své publikaci pod názvem Pedagogika volného času tři základní funkce. Jedná se o **výchovnou, zdravotní a sociální** funkci. *Výchovnou* funkci jednotlivé instituce pojmají odlišně. Záleží na specifických možnostech, které se podílejí na rozvoji schopností dětí a mládeže, na usměrňování a uspokojování jejich zájmů a potřeb, které formují jejich morální vlastnosti a postoje. *Zdravotní* funkce směřuje především k podpoře zdravého tělesného a duševního vývoje dětí a mládeže. Smyslem této funkce je střídání činností různého charakteru a tělesné činnosti. Jako příklad uvádíme práce a odpočinek, nebo činnost organizovaných a spontánních aktivit. Tělovýchovné sportovní činnosti ve volném čase kompenzují dlouhé sezení při vyučování a jsou pro zdraví dětí nezbytné. Jsou přítomny i aspekty dodržování hygieny, životosprávy. *Sociální* funkce odprošťuje

rodiče od starostí v době, kdy jsou zaměstnaní, nebo mají jiné povinnosti. Zvláště významná je pro pracující s mladšími dětmi. (Pávková a kol., 1999, s. 42)

Francouzský sociolog volného času Roger Sue dělí funkce na:

- „*psychosociologickou (uvolnění, zábavu, rozvoj);*
- *sociální (socializaci, symbolickou příslušnost k některé sociální skupině);*
- *terapeutickou;*
- *ekonomickou (pozitivní vliv na uplatnění člověka v profesní činnosti, výdaje účastníků vynakládané na aktivity volného času, pojetí volného času jako prožívání, anebo pouhé spotřeby vedoucí k odcizení).“ (Sue, In: Hofbauer, 2004, s. 14)*

Na toto rozdělení navazuje v některých směrech obdobně jako Roger Sue i německý pedagog volného času Horst W. Opaschowski, který za základní funkce považuje:

- „*rekreaci (zotavení a uvolnění);*
- *kompensaci (odstraňování zklamání a frustrací);*
- *výchovu a další vzdělávání (učení o svobodě a ve svobodě);*
- *kontemplaci (hledání smyslu života);*
- *komunikaci (sociální kontakty a partnerství);*
- *participaci (podílení se, účast na vývoji společnosti);*
- *integraci (stabilizaci života rodiny a vrůstání do společenských organismů);*
- *enkulturaci (kulturní rozvoj sebe samých, tvořivé vyjádření prostřednictvím umění, sportu, technických a dalších činností).“ (Opaschowski, In: Hofbauer, 2004, s. 14- 15)*

1.3 Organizování volného času

Trávení a organizování volného času je svobodnou volbou, závisící na řadě okolností. Volný čas převážně trávíme dvěma způsoby a to buď **spontánně**, nebo **organizovaně**. Při *spontánním* trávení volného času si samy určujeme a volíme vybranou aktivitu, kterou provádíme samy, nebo v rámci neformální skupiny. *Organizovaná* forma se liší od spontánní v tom, že volnočasové aktivity nám jsou předkládány z vnějšku od nějaké organizace, instituce atp. Avšak stále jedinec, či

skupina využívá nabídky aktivit na základě svobodného rozhodnutí, pokud vyhovuje jejich potřebám. Ze společenského pohledu má organizovaná forma několik výhod, mezi které patří různorodost nabídky a vhodné podmínky pro realizaci aktivit. Lze tím dosáhnout tak cíleně větší efektivity pro naplnění cílů a funkcí (Slepičková, 2005).

Hofbauer ve své knize uvádí, že míru organizovanosti ve volném čase lze rozdělit do tří pojmů (činnost spontánní, zájmová činnost příležitostná a zájmová činnost pravidelná), které jsou v jádru podobné výše uvedeným.

Prvním ze tří pojmů je **činnost spontánní**, která se vyznačuje tím, že je pedagogicky a výchovně ovlivňována nepřímo. Tyto aktivity jsou vykonávány například v přírodním prostředí, na otevřených hřištích, sportovištích, nebo v knihovnách. Hlavní znak spontánních aktivit je to, že nemají přesně stanovený začátek ani konec. Pedagogický pracovník u nich ustupuje do pozadí, funguje jako konzultant, motivátor a zajišťuje bezpečnost.

Zájmová činnost příležitostná je časově ohraničena, přímo řízena pedagogem se spoluúčastí dětí. Jedná se o jednorázové i cyklické, rekreační, oddechové, nebo vzdělávací aktivity. Mezi které patří cykly přednášek, turnaje, závody, výlety, zájezdy a příměstské tábory. Lze ji pořádat v místním, regionálním, celostátní, i mezinárodním měřítku. Kdežto **zájmová činnost pravidelná** se uskutečňuje celoročně v pravidelných intervalech pod vedením kvalifikovaného vedoucího. Jedná se především o kroužky, umělecké soubory, sportovní družstva s volnější organizační strukturou, které mohou trvat od několika měsíců až po rok. Cílem je osvojení nových dovedností, vědomostí a prohloubit vztah k vybranému zájmu. Účastníci těchto činností seznamují svoje kamarády, rodiče i veřejnost s výsledky činnosti formou výstav, vystoupeních, přehlídek, či sportovních akcí (Hofbauer, 2004).

1.4 Činnosti ve volném čase

Součástí volného času jsou činnosti, kterými tento čas vyplňujeme a které vyplývají z povinností dětí. Činnosti dělíme na:

- odpočinkové a rekreační
- zájmové

- sebeobslužné a veřejně prospěšné
- přípravu na vyučování

Příčemž, nás bude nejvíce zajímat oblast zájmových činností, kterým budeme věnovat největší prostor.

1.4.1 Odpočinkové a rekreační činnosti

Odpočinkové činnosti jsou velmi klidné, pohybově i psychicky nenáročné, naopak od rekreačních, které jsou charakteristické vydatnými pohybovými aktivitami, především na čerstvém vzduchu. Z toho tedy vyplývá, že odpočinkové činnosti jsou klidné a rekreační jsou pohybově náročnější. Při realizaci především odpočinkových aktivit, je nutné přihlížet na míru únavy a potřeby odpočinku. To je, u každého jedince individuální, optimální je, když si každý volí činnost podle svého přání. To platí především pro žáky středního a staršího školního věku ve školních klubech, nebo domovech mládeže. Odpočinkové činnosti můžeme realizovat například pomocí klidu na lůžku, relaxačního cvičení, klidných a společenských her, prohlížení obrázků, četby či poslechu hudby. Při volbě rekreačních činností je důležité vědět, že slouží především k odreagování žáků. Vychovatel hledí na průběh vyučovacího dne, zda byla výuka náročná, jestli byla v rozvrhu hodina tělesné výchovy. Tomu přizpůsobuje volbu činnosti, které se zpravidla uskutečňují venku, výjimkou může být výrazně nepříznivé počasí. Volíme drobné pohybové hry, které by měli mít většinou soutěživý charakter, nebo vycházky s prvky sportovních, turistických a přírodovědných činností (Pávková a kol., 1999).

1.4.2 Zájmové činnosti

„Zájmové činnosti chápeme jako cílevědomé aktivity zaměřené na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností. Mají silný vliv na rozvoj osobnosti i na správnou společenskou orientaci.“ (Pávková a kol., 1999, s. 96)

Zájmy jsou nejčastěji vyvolány potřebami, jejich vztah je oboustranně provázaný. Prostřednictvím obsahu jednotlivých činností jsou potřeby uspokojovány. Mimořádně důležitý je vybudování si vztahu k určité činnosti, který vede ke schopnosti vyvinout úsilí při dosažení a překonávání překážek.

Zájmové činnosti dělíme podle obsahu tradičně na: **společenskovední, pracovní-technické, přírodovědně-ekologické, estetickovýchovné a**

tělovýchovné, sportovní a turistické. Je řada hraničních zájmových oblastí, které nelze jednoznačně zařadit (Pávková a kol., 1999).

Zájmové činnosti společenskovední

Společenskovední činnosti se zaměřují na výchovu k vlastenectví, k partnerství, a k rodičovství dále pak na sběratelství a jazykovědu. Mezi okruhy společenskovedních zájmových činností patří, např. poznávání významných objektu v místě bydliště, seznamování s historickými objekty, oslavy státních svátků a významných dnů, dodržování lidových tradic a zvyků, publicistika, studium cizích jazyků a další (Pávková a kol., 1999).

Zájmové činnosti pracovní-technické

Tyto činnosti zdokonalují manuální dovednosti, obohacují vědomosti o technické poznatky a uplatnění těchto poznatků v praxi. Dále také prohlubují zájem o tvořivou práci a seznamují žáky s odbornými poznatky a úkoly, které je čekají v dospělosti. Tyto činnosti významně ovlivnil rozvoj nových oborů (kybernetika, elektrotechnika, výpočetní technika apod.). Mezi okruhy pracovní-technických zájmových činností řadíme, např. práci s různými materiály (dřevo, papír, kov, plast apod.), práci se stavebnicemi, montážní a demontážní činnosti (kolo, koloběžka, motocykl apod.), modelářské práce, příprava pokrmů a další (Pávková a kol., 1999).

Zájmové činnosti přírodovědné

Prohlubují vědomosti o dění v přírodě a snaží se v žácích vzbudit zájem a morální odpovědnost za její ochranu. Jedná se také o pěstitelství, rybářství, chovatelství atd. Náplní přírodovědných činností je osvojení si poznatků o živočišných, rostlinných a neživé přírodě. Tyto činnosti jsou nejčastěji provozovány na procházkách. Mezi okruhy přírodovědných činností řadíme, např. pozorování přírody, pěstitelské práce, chov živočichů, činnosti zaměřené na ochranu životního prostředí, práci s herbářem. Nedílnou součástí je spolupráce s botanickými a zoologickými zahradami, stanicemi přírodovědců apod. (Pávková a kol., 1999).

Zájmové činnosti estetickovýchovné

Jsou to činnosti zaměřené na rozvoj výtvarného, literárního, dramatického, hudebního a hudebně-pohybového umění, dále pak kulturního chování a tvořivosti.

Mezi okruhy esteticko-výchovných zájmových činností řadíme, např. malbu, kresbu, modelování, návštěvy výstav a galerií, zpěv, hudební hry, hry na hudební nástroj, poslech hudby, četbu, přednes, dramatické hry, návštěvu divadel, kin, besed atd. (Pávková a kol., 1999).

Zájmové činnosti tělovýchovné, sportovního a turistického zaměření

Činnosti tohoto zaměření pomáhají řešit problémy klesající tělesné zdatnosti dětí, přispívají k fyzické zdatnosti a psychické odolnosti. Pro všeobecný rozvoj pohybových dovedností je důležitá všestrannost, proto je potřeba zařadit těchto činností prvky z atletiky, gymnastiky, sportovních her, turistiky a podle podmínek i bruslení, plavání, lyžování a další. Mezi okruhy řadíme, např. kondiční cvičení s náčiním i bez, rytmickou gymnastiku a tanec, akrobacii, sportovní hry, turistiku, návštěvy a sledování sportovních událostí apod. (Pávková a kol., 1999).

1.4.3 Sebeobslužné a veřejně prospěšné činnosti

Vede žáky k samostatnosti v péči o vlastní osobu a osobní majetek. Jedná se především o hygienické návyky, návyky kulturního chování a jednání s lidmi. Upevňování těchto návyků patří do formování mravních vlastností. Podstata veřejně prospěšných činností je závislá na vykonávání takové práce, která je prospěšná ostatním lidem. Při správném pedagogickém postupu je výchovným prostředkem. Pro veřejně prospěšné práce platí princip dobrovolnosti, je tedy potřeba žáky vhodně namotivovat. To vše pak vede k pocitu uspokojení, radosti z dobře vykonané práce (Pávková a kol., 1999).

1.4.4 Příprava na vyučování

Jedná se o okruh činností, kterými instituce mimo vyučování pomáhají žákům při plnění úkolů uležených školou. Přípravě mimo vyučování by se měla věnovat vhodná pozornost, ale musí být přiměřena časovému rozsahu. Hlavními úkoly je procvičování, opakování, upevňování poznatků, dovedností a návyků z vyučování a aplikovat je v praxi. K přípravě můžeme využít spontánní i organizované činnosti, didaktické hry, hry, četbu, sledování televize apod. (Pávková a kol., 1999).

1.5 Instituce pro trávení volného času

Existuje velké množství institucí a zařízení, které slouží k trávení volného času dětí. Některé z nich jsou více či méně podporované státem nebo pouze soukromým sektorem. Avšak hlavní úkol těchto zařízení je poskytovat dětem pocit bezpečí a ochrany, především chránit je před negativními vlivy prostředí, kterou mohou ohrozit jejich příznivý vývoj (Janiš, 2009, s. 29).

Z počátku se volnému času věnovaly pouze tradiční instituce, rodina a škola. Dnes však už je tomu jinak, začali vznikat zařízení výhradně věnující se volnému času dětí a mládeže. V důsledku různých příčin se obohatil sám pojem „**zařízení volného času dětí a mládeže**“, kam lze zařadit:

- *Celoročně působící tradiční zařízení a jejich varianty*: hřišť a klubů, domů mládeže a kultury apod. Dále pak zařízení sportovní a turisticko- poznávací jako např. jednoduchá hřiště v městské zástavbě, skateboardové dráhy a parky, pěší či cyklistické stezky.
- *Zařízení sezonního provozu*: letní tábory a další zařízení působící o školních prázdninách žáků.
- *Zařízení mobilního nebo s přechodným fungováním*, jimž se nabídka volného času soustřeďuje do místa dětí a mládeže: pojízdné herny, které mohou zapůjčovat veškeré potřeby a materiál (Pávková a kol., 1999).

Pávková (1999) uvádí zařízení, které dělí ve své publikaci *Pedagogika volného času z roku 1999 na školská zařízení pro výchovu mimo vyučování* (školní družiny, školní kluby, střediska pro volný čas dětí a mládeže, domovy mládeže a preventivně výchovná péče, ústavní a ochranná péče) a *další subjekty pracující s dětmi a mládeží v jejich volném čase* (Sdružení dětí a mládeže, Junák, Pionýr, Česká tábornická unie, Duha, Hnutí Brontosaurus, YMCA, Občanská sdružení pracující s mládeží, sportovní kluby, organizace církví a náboženských společností). Autorka to takto uvádí a já toto rozdělení přejímám. Niže uvádím některá zařízení, o kterých si myslím, že jsou stěžejní v trávení volného času a měli by tam pracovat profesionálové. Vybraná zařízení nejsou určeny primárně pro cílovou skupinu této bakalářské práce.

1.5.1 Školní družina

„ Hlavním posláním ŠD je zabezpečení zájmové činnosti, odpočinku a rekreace žáků. Mimo činnosti výchovně vzdělávací plní ŠD (zejména z pohledu rodičů) částečně také funkci sociální, tj. dohled nad žáky po určitou dobu před nebo po skočení školního vyučování.“ (Malach, 2007, s. 75)

Školní družina je zařízení školského typu výchovy mimo vyučování. Tímto zařízením projde nejvíce dětí a zaměstnává nejvíce vychovatelů. Jednou z nejhlavnějších funkcí školní družiny je vyplnění času mezi dobou bezprostředně po vyučování a odchodem domů, nebo za jinými aktivitami, ale není pokračování školní výuky. Plní další funkce, mezi které patří zabezpečení odpočinku, rekreaci a zájmové činnosti. Spolupracuje s dalšími subjekty výchovy mimo vyučování (kroužky škol a domů dětí a mládeže apod.), dále také pořádá různé výlety, exkurze apod. Určeny jsou primárně pro žáky 1. stupně ZŠ a maximální počet v jednom oddělení je stanoven na 30 dětí (Hájek, Pávková 2003).

Školní družiny vznikají při základních a mateřských školách, nebo mohou být zřízeny jako samostatné zařízení. Jsou zřizovány podle zákona č. 76/1978 Sb., o předškolních zařízeních a školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů. Řídí se vyhláškou MŠMT ČR č. 87/1992 Sb., o školních družinách a školních klubech.

1.5.2 Školní kluby

Mají obdobnou funkci a poslání jako školní družiny. Liší se však účastníky, jsou to především žáci vyšších tříd základní školy, řekněme, že 2. stupně. Vzhledem k tomu, že děti v tomto věku začínají být více samostatní, lze zájmovou činnost více specializovat. A však je stále nutné uchovat klubový charakter, čímž je myšleno nedbat striktně na docházku, jelikož mnoho dětí v tomto věku už má starosti a povinnosti související s domácností či péče o mladšího sourozence. Největší pozornost je dávana aktivitám organizovaným, zpravidla se jedná kroužky, umělecké soubory, tělovýchovné oddíly apod. Školní klub by měl poskytovat širokou nabídku činností, na kterých se při realizaci měli podílet samy děti. Čím širší nabídka činností, tím atraktivnější školní klub a má tak větší šance přilákat více účastníků (Bláha, 1980; Bláha, 1984).

Podle Bláhy (1984) má školní klub dvě hlavní funkce, **seberealizační a výchovnou**.

- *Seberealizační* funkce poskytuje přiměřené psychické osvěžení, radost a sebeuspokojení
- *Výchovná* funkce slouží k orientaci žáků ve více druzích zájmů, pomáhá jim volit si osobní zájmy trvalejšího charakteru, eventuálně poznat nové zájmy a rozšířit duševní obzor žáků (Bláha, 1984, s. 105).

1.5.3 Střediska pro trávení volného času dětí a mládeže

Do středisek pro trávení volného času, řadí se tři zařízení a to domy dětí a mládeže, otevřené kluby a stanice zájmových činností. Tyto typy zařízení zřizuje školský úřad, obec, nebo soukromý subjekt. Domy dětí a mládeže zajišťují naplňování rekreační a výchovně-vzdělávací funkci širokou zájmovou působností. Naopak od stanic zájmových činností, které jsou specializovány na konkrétní zájmovou oblast.

Domy dětí a mládeže mají ovlivňovat zájmovou činnost dětí a mládeže skrze kroužky. Tyto kroužky jsou rozděleny na tyto oblasti: společenskovední, esteticko výchovné, tělovýchovné a sportovní, turistické, technické, přírodovědné.

Činnosti dělíme podle vyhlášky MŠMT ČR z roku 1992 č. 432/1992 Sb., takto:

pravidelná zájmová činnost, zájmová činnost příležitostná, nabídka spontánních aktivit, práce s talentovanou mládeží, prázdninová táborská činnost.

Pravidelná zájmová činnost je organizována v zájmových úvarech jako jsou kroužky, kluby, kurzy. *Kroužek* je menší útvar, ve kterém se zaměřují na vnitřní obohacení členů, můžeme zde zařadit rybářský, počítačový, modelářský a čtenářský kroužek. Naopak *klub*, je zájmový útvar s volnější organizační strukturou, který rozvíjí činnost receptivní (vnímání). Mluvíme tedy o klubech, které jsou zaměřeny na film, divadlo apod. *Kurz* má od ostatních omezenou délku trvání a jeho činnost směřuje k osvojení určitého množství vědomostí či dovedností.

Zájmová činnost příležitostná je organizována, nebo přímo řízena pedagogem a je časově vymezena. Do této kategorie zahrnujeme např. soutěže a turnaje, výlety, zájezdy, exkurze, divadelní představení a cykly přednášek.

Nabídka spontánních aktivit je průběžná nabídka činností. Je pedagogicky ovlivňována nepřímo. Tyto aktivity jsou provozovány individuálně, nebo skupinově

podle jejich momentálního zájmu. Jsou to různé hry na sportovištích, v čítárnách, posilovně apod.

Práce s talentovanou mládeží je limitována počtem dětí ve třídách, kde se talenti vyhledávají během roku. Práce s talentovanými jedinci v DDM má tyto formy:

- vytváření speciálních zájmových útvarů pro talentované jedince
- individuální práce s dětmi mimo zájmové útvary
- zadávání a řešení tematických úkolů, pořádání soutěží, turnajů
- individuální či skupinové konzultace pro tematické úkoly
- vzdělávací akce, odborné soustředění, expedice
- vyšší nabídka spontánních aktivit

Prázdninová táborová činnost je provozována v době dlouhodobého volna o prázdninách. Jedná se o organizovanou činnost s dětmi, mládeží i s rodiči a dětmi. Doba trvání tábora musí být víc než 5 dní. (Pávková a kol., 1999, s. 127-131)

1.5.4 Základní umělecké školy

Školní subjekt zabývající vyplňováním volného času dětí a mládeže, jejichž posláním je rozšiřování vědomostí a dovedností. Dříve se jim také říkalo lidové školy umění. Poskytují možnost pro využívání volného času, ale také i jakousi přípravu pro studium na dalších uměleckých školách (konzervatoř). Základní umělecké školy zpravidla zřizují čtyři obory- *hudební, výtvarný, taneční a literárně-dramatický*. Důležitou součástí je ukázka získaných dovedností na nejrůznějších akcích (večírky, koncerty, charitativní akce apod.) (Janiš, 2009; Pávková a kol., 1999).

1.5.5 Jiné instituce

Volný čas můžeme trávit i v jiných vzdělávacích institucích, které navštěvujeme dobrovolně na základě svých zájmů. Mluvíme o organizacích typu Junák, YMCA, Sokol, Pionýr a další působící třeba jen na regionální či místní úrovni. Sféru organizovaného sportu pod hlavičkou ČSTV, který sdružuje sportovní, tělovýchovné a turistické organizace, lze považovat za organizaci s největším počtem členů. K jiným volnočasovým institucím můžeme přiřadit například kina, knihovny a muzea apod. (Janiš, 2009; Slepíčková, 2005).

1.6 Volný čas a životní styl

„Životní styl lze charakterizovat jako paletu prakticky všech lidských aktivit od myšlení, přes chování až po jednání a to takových, které zaujímá v životě trvalejší místo, většinou se opakují, jsou typické a předvídatelné. Nejčastěji se posuzuje podle názorů, postojů a chování.“ (Slepičková, 2005, s. 41)

Pávková a kol. (1999) vnímají způsob využívání volného času jako jeden z nejdůležitějších ukazatelů životního stylu. Pojem životní styl chápou jako složitý a komplikovaný proces. Každý člověk má svůj individuální systém hodnot, který se utváří vlivem životních podmínek a aktivitou jedince. Ve volném čase můžeme lidi dělit podle toho, jakou hodnotu volnému času přisuzují, nebo podle míry aktivity a úsilí, které je schopen vynaložit pro splnění plánů a tužeb. Důležitým ukazatelem je také sociální interakce, tedy vztahy s lidmi kolem nás, jednotlivci i sociálními skupinami. Pro formování životního stylu ve volném čase, hraje prvotní roli rodina. Důležitou skutečností je, o jaký typ rodiny se jedná, jaký je způsob rodinného soužití, věk rodičů i dětí, počet dětí, pohlaví, styl rodinné výchovy. Dalším významným ukazatelem jsou zájmy rodičů, jak si je navzájem tolerují, jaký význam se jim přikládá, kolik finančních prostředků jsou svým koníčkům i koníčkům dětí ochotni věnovat (Pávková a kol., 1999).

2 Adolescence

V kapitole pod názvem adolescence se budu zabývat právě tímto obdobím v dospívání. Zaměříme se na vymezení období adolescence a jeho znaky. Dále rozdělíme fáze v adolescenci a podrobněji se zaměříme na fyziologické změny a proměny v tomto období. Objasníme si také termín sekundární akcelerace a v posledním bodě se zmíním o schopnostech, zájmech a dovednostech adolescenta.

2.1 Vymezení období adolescence

V Psychologickém slovníku je adolescence definována jako: „*Období mezi pubescencí, kt. se vyděluje jako samostatná fáze, a ranou dospělostí; nástup sekundárních pohlavních znaků, dosažení pohlavní zralosti, dozrávání rozumových schopností a dotváření integrity osobnosti; u dívek mezi 12. a 18. Rokem, u chlapců mezi 14. a 20. rokem.*“ (Hartl, Hartlová 2000. s. 18)

Období adolescence v biologickém smyslu zařazujeme do období dospívání, které dělíme na období pubescence a období adolescence. Dospívání je životní úsek ohraničený na jedné straně prvními známkami pohlavního zrání a na druhé straně dovršením plné pohlavní zralosti (Langmeier, Krejčířová, 2006).

Termín adolescence je odvozen z latinského slovesa *adolescere*, které znamená dorůstat, dospívat, mohutnět. Jako termín označující určité období života člověka bylo toto slovo použito již v 15. století (Muuss, 1989, In: Macek, 2003). Období trvá přibližně od 15 do 20, někde udáváno až do 22 let. Každopádně v této době je postupně dosahována plná reprodukční zralost a dokončován tělesný růst (ovšem už pomalejším tempem). Rychle se mění postavení ve společnosti, dochází totiž k přechodu ze základní školy na střední školu, začínají častější a hlubší erotické vztahy, mění se zásadně sebepojetí. Tato věková skupina se běžně označuje jako mladiství, dorost nebo teenagers (Langmeier, Krejčířová, 2006). Adolescence je dobou komplexnější psychosociální proměny, mění se osobnost i sociální pozice dospívajícího a to vše díky získávání nových rolí, které jsou spojené s vyšší sociální prestiží. V tomto období jsou vrstevníci ještě významnější, než byli dříve. Jde pak především o přátelství a partnerské vztahy (Vágnerová, 2000).

Období adolescence lze stručně definovat několika důležitými proměnami:

- „*první pohlavní styk*;
- *ukončení povinné školní docházky a dovršení přípravného profesního období, po kterém následuje nástup do zaměstnání (s výjimkou vysokoškoláků)*;
- *dosažení plnoletosti, kromě právní zodpovědnosti funguje také jako jeden ze sociálních mezníků dospělosti.*“ (Vágnerová, 2000, s. 253)

2.2 Fáze adolescence

Podle Macka (2003) je adolescence dospívání i mládí současně a proto má smysl rozdělit toto období na **ranou, střední a pozdní** adolescenci.

Časná adolescence je věkově vymezena od deseti (jedenácti) do třinácti let, kdy dominují pubertální změny (Alsaker, 1992, In: Macek, 2003). Můžeme říci, že všichni adolescenti v období rané adolescence nastartují pohlavní dozrávání. Některé psychické a sociální změny, které se v rané adolescenci objevují, lze považovat za přímý důsledek pubertálních změn. Existují i změny, které se objevují v té stejné době, ale nejsou v přímém vztahu k pubertě, např. vývoj kognitivních procesů (Macek, 2003).

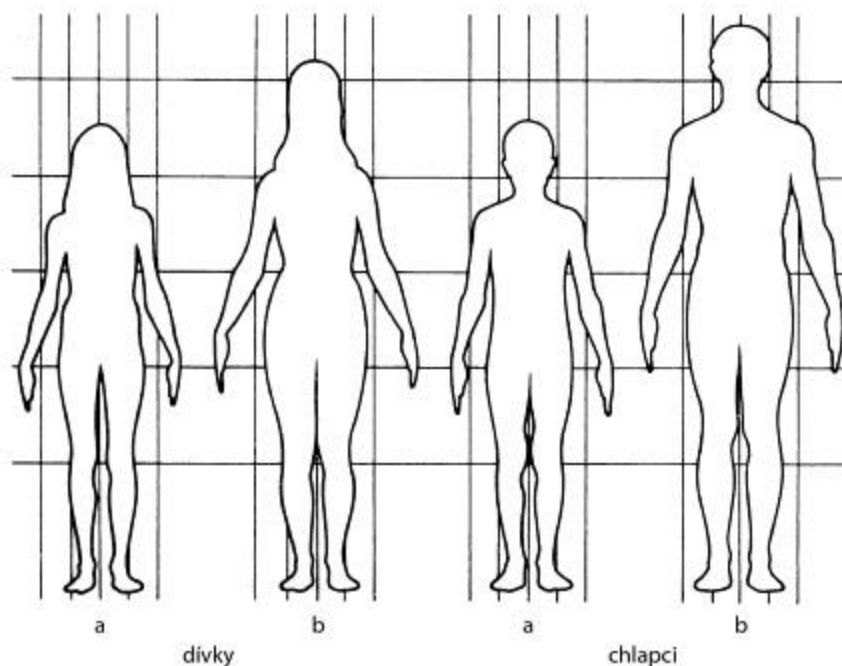
Střední adolescence je většinou datována od čtrnácti do šestnácti let věku, jedná se o období, kdy je vlastní dospívání nejčastěji objektem úvah a hodnocení. V této době se adolescenti snaží výrazně odlišovat od svého okolí, jinak se oblékají, preferují specifickou hudbu atd. (Havighurst, 1987; Abma, 1992, In: Macek, 2003). V tomto období dochází k hledání osobní identity, tj. vlastní jedinečnosti a autentičnosti. Střední adolescence je charakterizována změnami, které si způsobují adolescenti sami (Loyd, 1985, In: Macek, 2003).

Pozdní adolescence je věkově vymezena od sedmnácti do dvaceti let (či později). Jedná se o fázi, která nejvíce explicitně směřuje k dospělosti (Patersen, 1988, In: Macek, 2003). V této fázi většina dospívajících ukončuje svoje vzdělávání a snaží se nalézt pracovní uplatnění. Šíře změn v tomto období závisí na tom, jak adolescenti sami časují svoje dospělé role (Macek, 2003)

2.3 Fyziologické proměny adolescenta

Tělesný vývoj v adolescenci je odlišný u dívek a u chlapců. Značně se odlišuje stavba postavy, chlapci svalnatí a dívkám se zaobljuje postava (Obrázek 1). U většiny chlapců je růst do výšky stále výrazný, kdežto u dívek už není tak patrný. Na začátku dospívání tělesný růst není rovnoměrný, dolní a horní končetiny rostou v tomto období rychleji, takže dochází k určité disharmonii postavy. V adolescenci trup roste více než končetiny, čímž se vysvětluje to, že chlapcům svalnatí postava a stává se mohutnější. Dívčí postava se stává výrazně ženskou a to díky růstu ňader a boků. Oproti postavám v pubescenci je v adolescenci už výrazná odlišnost od chlapecké a dívčí postavy.

Obrázek 1 Změna tělesných proporcí u chlapců a dívek: a) před nástupem puberty, b) po ukončení pubertálních změn (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 144).

Chlapcům začínají rašit první vousy, to jim dává pocit mužnosti, že se mohou už holit, ale kazí jim to většinou špatný estetický vzhled společně s akné. Pokročí mutace, kde z chraplavého hlasu kolem šestnáctého roku, se stává spíše skřehotavý, poté klesne asi o oktávu a tonálně se vyrovná a zmohutní. Dále pak kožní žlázy zvyšují svou produkci, tělo tak dostává výraznější sexuálně dráždivější pach. V tělesném vývoji adolescenta nastává obava, že zpožděný tělesný růst už nedožene, není to nic, nad čím by se mělo mávnout rukou.

Smíření se s malou postavou, není vždy úplně snadné a může to vyústit až v „napoleonský komplex“. Naopak dívky malého vzrůstu nemusí mít takové starosti jako, její vrstevnice, která dorostla dvou metrů. Dívkám se vyvíjejí ňadra, boky, pubické ochlupení (Řičan, 2006). Primární změny v období adolescence se týkají podle většiny autorů hormonálních změn. U dívek růst prsou a nástup menarché (první menstruační cyklus), u chlapců vývoj penisu, růst ochlupení a změna hlasu (Macek, 2003).

S tímto souvisí termín **sekulární akcelerace**, který je označován za: „*Celkové urychlování růstu a vývoje v průběhu staletí (akcelerace- zrychlení, urychlení; sekulární- lat. Opakující se po století, dlouhotrvající; sekulární změna- změna zachytitelná teprve po uplynutí staletí).*“ (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 144). V jiné publikaci se uvádí že: „*Sekulární akceleraci označujeme trend zrychlování růstu, váhy a pohlavního dospívání v posledních sto letech. Nejdříve zasáhl nejvyspělejší průmyslové země, v současnosti se šíří v méně průmyslově vyspělých zemích. Souvisí se změnou výživy, se snížením výskytu tradičních dětských nemocí a s celkovou změnou životního stylu.*“ (Seifert, Hoffnung, 1991, In: Macek, 2003, s. 44)

2.4 Schopnosti, dovednosti a zájmy adolescenta

V období dospívání, zejména u adolescentů je zpravidla výraznější vývoj motoriky. Získávají dovednosti vyžadující značnou sílu, hbitost, jemnou pohybovou koordinaci i smysl pro rovnováhu. Díky tomu se rodí zvýšený zájem o sport a pohybové aktivity. Individuální i kolektivní sporty rozvíjí řadu pozitivních psychických schopností a vlastností a jedinec si tím posiluje své ohrožené sebehodnocení. Pokračuje dále i vývoj řeči, i když to nemusí být na první pohled tak viditelné, zvětšuje se slovní zásoba, složitost větné stavby a s tím související lepší

celková výrazová schopnost. U nadaných adolescentů se rozvíjí talent literárního charakteru. Dále je jedinec schopen účinněji a efektivněji se učit na základě poznání logických schopností. Osvojuje si věci, materiál, který pro něj nedává smysl, který musí být pouze memorován. S rozvojem motorických, percepčních i ostatních schopností rostou nové zájmy o sport, četbu, hudbu, filmy, nebo první náznaky vážnější literární, hudební, nebo výtvarnou tvorbu. Avšak zájmy se často vyvíjejí na základě kontaktu s širokou paletou podnětů (Langmeier, Krejčířová, 2006; Vašutová, 2005).

3 Trendy ve volném čase

Být „in“ a spousta dalších výrazů můžeme slyšet při práci ve volném čase především s mládeží. Zjednodušeně to znamená být prostě trendy, být na stejné vlně s dospívajícími. Potřebujeme znát o co má naše cílová skupina zájem, které volnočasové aktivity jsou trendy, zkrátka o které je zájem. Poskytování volnočasových služeb je dynamicky se rozvíjejícím odvětvím, je vyvíjen tlak na neustálé sledování trendů. Známe tři typy trendů. Jedním typem je aktivita, jako například fotbal, známe ho dlouho, jeho postavi ve společnosti je stabilní a je tudíž stále trendy. Druhým typem jsou aktivity jako třeba florbal, o florbalu jsme nedávno téměř nevěděli, najednou, se vynořil a jeho popularita se stále drží. A třetím typem jsou aktivity, které se vynoří a stanou se trendy, ale za chvíli zase zmizí, mají určité výkyvy

3.1 Rozpoznání, identifikace trendů

Všechny volnočasové organizace chtějí být co nejvíce úspěšné, proto musí umět identifikovat a poznat potřeby zákazníků neboli trendy. Jednoduše lze tedy říci, že je zapotřebí umět, najít a identifikovat o co mají klienti zájem v současné době a co má potenciál být v budoucnu oblíbené a vyhledávané. Veškeré volnočasové instituce a zařízení od sebe mohou kopírovat typologii, metody, způsoby práce a další, ale být o krok napřed v identifikaci nově rozvíjejících trendů to je hlavní výhodou, před veškerou konkurencí, je to nejlepší krok k tomu, aby bylo zařízení úspěšné. Je potřeba najít nejefektivnější metodu pro vyhledávání informací a potřeb k určení trendu. Rozlišujeme tři možnosti identifikace nových trendů a to **rekreativně, anticipativně a utvářením trendů** (Kotler, 2000).

Rekreativně jinými slovy pasivně se zaměřujeme pouze na vyhledávání a uspokojování potřeb- trendů. Toto funguje v případě, kdy jsme si našli nějaké očividné potřeby, které zařadíme do své nabídky. Příkladem je to, že rodiny chtějí trávit více času pohromadě (očividná potřeba), což vede k logickému kroku a to k programům pro celé rodiny (trend).

Anticipativně je zcela odlišný přístup od předchozího, jedná se o předvídaní. Všimáme si především trendů, které se objevují nově, nebo jako trend možný, ale doposud neprojevený. Tento přístup předvídaní je daleko riskantnější, jelikož

příchod trendu na trh, může být brzký, nebo naopak pozdní, ve mnoha případech se může stát, že přesvědčení o našem dobrém výhledu do budoucna je chybný. Jako příklad zde uvedu Kotlera, který ve své publikaci Marketing podle Kotlera říká: *„Když se na mnoha místech začala zhoršovat kvalita vody, Evian, Perrier a řada dalších firem předvíдалy vznik rostoucího trhu stolní pitné vody. Když si farmaceutické firmy povšimly rostoucího stresu v moderní městské společnosti, několik z nich zahájilo výzkum v oblasti protistresových léků.“* (Kotler, 2000, s. 38)

Utváření trendů je bezpochyby nejodvážnější postup. Nastává tehdy, když zařízení uvede do své nabídky, aktivity, služby, které nikdo nevyžadoval, nebyla po nich žádná poptávka, zkrátka nikdo o ně neměl zájem. Jako příklad si opět vyberu publikaci Marketing podle Kotlera, ve které uvádí: *„V padesátých letech nikdo nepožadoval walkmana Sony, videorekordér Sony ani třiapůlpalcovou disketu Sony. Přesto však firma Sony uvedla na trh tyto a mnohé další produkty, z nichž se od té doby staly běžné předměty každodenní potřeby“* (Kotler, 2000, s. 38).

3.2 Televize a počítač jako trend v trávení volného času

Výzkum Miroslava Bocana a kol. (2012) mezi studenty, ukázal že, denně sleduje televizi, přibližně tři čtvrtiny studentů a téměř pětina z nich přes 2 hodiny denně. Podle Miroslava Bocana z Národního institutu dětí a mládeže z výzkumu vychází určitá provázanost mezi televizí a internetem. Čím více děti sledují televizi, tím pravděpodobně tráví i více času na internetu.

Na stránkách Centra pro výzkum veřejného mínění (CVVM) v časopise Naše společnost udávají Šafr s Patočkovou (2007) ve článku Trávení volného času v České republice ve srovnání s evropskými zeměmi, ztotožňují s tím, že nejčastěji je volný čas tráven u televize, nebo počítače. Výzkum ISSP 2007 *Volný čas a sport*, který byl zaměřen na sledování třinácti nejběžnějších aktivit. V České Republice se zúčastnilo 1222 respondentů, kteří byli dotazováni na způsoby trávení volného času, provázanost sportování s hraním karetních a deskových her a sledování sportu v médiích. Volný čas byl definován respondentovi jako doba, kdy se nezabývá prací, domácími povinnostmi nebo jinými činnostmi, které by musel dělat. Výzkum ukazuje, že nejčastěji trávíme volný čas před televizí (72% obyvatel České Republiky se dívá denně) anebo posloucháme hudbu (44% denně). Mezi

nejrozšířenější aktivity spadá hned několik takřikajíc denních činností jako například prohlížení webových stránek, komunikace prostřednictvím internetu, hraní her a jiná činnost na počítači (17%).

3.3 Aktuální trendy, vývojové tendence volnočasových aktivit

V dnešní době máme možnost trávit volný čas různorodě. Rozdělit je můžeme na dvě základní formy a to na formy aktivně a pasivně trávený volný čas. Mezi aktivní formy trávení volného času řadíme manuální, fyzické, kulturní, intelektuální a sociální činnosti. Mezi pasivní formy trávení volného času převážně řadíme sledování televize, hraní počítačových her a nicnedělání (Čertík, Fišerová, 2009).

Tendence vývoje volnočasových aktivit:

- od organizovaného k neorganizovanému
- od výkonu k prožitku (radost, sebeuspokojení, seberealizace)
- od kolektivního k individuálnímu
- od tradičního k netradičnímu (rizikovému, vzdělávacímu, k aktivitám pro rozšíření obzoru a kvality osobnosti)
- od města k přírodě (kompenzace prostředí a stresových vlivů)
- od dlouhodobých (stálých) vlivů ke krátkodobým trendům (módnost, identifikace)
- od pořádku k chaosu a nestabilitě
- centrální organizace a koncepce jsou nahrazovány regionálními podle potřeb občanů, aj. (Veselá, 1999)

4 Praktická část

V této části bakalářské práce jsem se zaměřil na empirický průzkum. Přesněji jak a prostřednictvím jakých typů aktivit tráví volný čas adolescenti ve věku od 15 do 20 let. Vybral jsem si kvantitativní průzkumnou strategii, kde mi k získávání dat pomohli dotazníky, nejfrekventovanější metoda získávání údajů, kdy při malé investici času můžeme získat velké množství informací (Gavora, 2000). V následujících kapitolách jsem se zaměřil na cíle průzkumu, jeho metodu a soubor respondentů. Dále si stanovil hypotézy, které pomocí dotazníků zanalyzoval a vyhodnotil.

4.1 Cíle výzkumu

Hlavní cíl závěrečné práce je rozdělen do dvou částí. Cílem první části bylo zjistit, jak tráví volný čas dnešní adolescenti Královéhradeckých středních škol. Cílem druhé části, bylo zjistit, které typy volnočasových aktivit k trávení volného času upřednostňují. Dále pak, které aktivity se v posledním roce objevili mezi jejich vrstevníky, jsou hojně vyhledávány a těší se rychle stoupající oblibě, zde mluvíme o trendech ve volnočasových aktivitách. Dalším záměrem bylo prozkoumat, zda cílová skupina má dostatek času na uspokojování svých potřeb ve volném čase. Jak jsou spokojeni s nabídkou nových trendových volnočasových aktivit. A na závěr zjistit s kým tráví svůj volný čas.

4.2 Formulace hypotéz

H1: Většina adolescentů má dostatek volného času k uskutečnění vybraných volnočasových aktivit.

Tato hypotéza vychází na základě subjektivního názoru s obecně získanými zkušenostmi. Platnost této hypotézy bude potvrzena, pokud bude, minimálně 60% odpovědí kladných. Tzn., pokud sečteme odpovědi, *ano vždy mám dostatek času* a *většinou mám dostatek času*, musí vyjít četnost kladných odpovědí minimálně 60% a vyšší.

H2: Respondenti upřednostňují při trávení volného času sportovně-pohybové aktivity před hudebně-dramatickými.

Tato hypotéza vychází z výsledků výzkumů projektu Klíče pro život, které se týkají volného času dětí (*Děti v ringu dnešního světa*). Z těchto výsledků vychází, že sportovně pohybové aktivity volí 73% dotazovaných, kdežto hudebně dramatickým aktivitám se věnuje pouze 35%, což je dvakrát méně. Z toho vyplývá, že oblíbenější aktivity jsou sportovně pohybové. Platnost této hypotézy bude potvrzena v případě, že sportovně pohybové aktivity budou mít dvojnásobně vyšší zastoupení, než aktivity hudebně dramatické.

H3: Adolescenti tráví volný čas nejčastěji s přáteli.

Tato hypotéza je podložena závěrečnou zprávou z výzkumného šetření Národního institutu dětí a mládeže s názvem „Aktuální problémy mladé generace v ČR“. Hlavní řešitel Bc. Tereza Štrusová a spoluřešitel Bc. Miroslav Bocan společně zjistili, že téměř tři čtvrtiny (72,9%) mladých lidí tráví volný čas velmi často s přáteli. Druhou nejčastější volbou byl uveden partner, to kolik času stráví s partnerem, se odvíjí od jejich věku, v zásadě platí, že čím starší respondent, tím více času s partnerem tráví. S věkem nad 18 let, klesá procento mladých lidí bez partnera. Hypotéza bude určena za platnou v případě, že odpověď s přáteli uvede více jak 60% respondentů.

4.3 Metoda průzkumu

V závěrečné práci jsem si jako metodu průzkumu zvolil dotazník, jedná se o nejčastěji používaný nástroj v kvantitativní výzkumné strategii resp. techniku sloužící k zjišťování údajů. (Trousil, Jašíková, 2015).

Použil jsem dotazník, který jsem sestavil s oporou o odbornou literaturu. Dotazníky v papírové formě jsem rozvezl do dvou středních škol v Hradci Králové. Všem následovala domluva s učiteli, kteří v těchto školách působí. Byli seznámeni s cílem dotazníků, otázkami a způsobem vyplňování. Dotazník čítající 15 otázek byl zcela anonymní.

Dotazník byl zaměřen na trávení volného času adolescentů, jejich činnosti ve volném čase. Zda mají dostatek informací o možnostech trávení volného času.

Zjištění množství času, který jim zbývá na volnočasové aktivity, s kým nejčastěji volný čas tráví a v neposlední řadě na jejich osobní zkušenosti s různými aktivitami.

Dotazník tvořil 15 otázek, které byli přizpůsobeni respondentům, aby jim co nejjednodušeji porozuměli a tím pádem jim usnadnil vyplnění. Tímto jsem se snažil eliminovat nesprávně vyplněné dotazníky. Na začátek dotazníku jsem zařadil identifikační otázky, kde jsem zjistil pohlaví a věk respondentů. Většinu dotazníku tvoří otázky uzavřené a polouzavřené v dotazníku jsou však i otázky otevřené, kde zjišťuji jejich osobní zkušenosti a názory. U otázek s možností více odpovědí, bylo uvedeno, kolik maximálně odpovědí mohou respondenti zaškrtnout, abych se vyhnul hrozbě, že by byla zaškrtnuta většina odpovědí. Otázky 1-2 slouží k identifikaci respondentů, konkrétně pohlaví a věk. Otázky 3-5 slouží k zjištění informací o množství a spokojenosti času na volnočasové aktivity. Otázky 6-8. se zabývají činnostmi, kterými tráví respondenti volný čas, jaký typ aktivit provozují a zda se nějaké aktivitě věnují pravidelně. Otázky 9-12 slouží k zjištění informací o povědomí ohledně trendových volnočasových aktivit. Jejich osobní zkušenost s těmito aktivitami a zjištění subjektivního názoru na dostatečnost nabídky těchto aktivit z různých zdrojů. Otázky 13-14 slouží k zjištění informací, o tom s kým nejčastěji respondenti tráví volný čas a jaký k tomu mají důvod. Otázka 15 zjišťuje subjektivní pohled na různé aktivity, u kterých v posledním roce zaznamenaly rychlý vzestup.

Vyhodnocení získaných dat z dotazníků proběhlo manuálně za pomoci grafů a tabulek z aplikace Microsoft Excel. Toto vyhodnocení bylo časově náročnější, avšak jsem si jistý souborem respondentů, které jsem k průzkumu potřeboval.

4.4 Soubor respondentů

Průzkum byl proveden na dvou středních školách v Hradci Králové, kde jsem rozdával dotazníky. První školou je *Hotelová škola Hradec Králové* a druhá celým názvem *Obchodní akademie, Střední pedagogická škola, Vyšší odborná škola cestovního ruchu a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky*. Souborem byli studenti těchto dvou středních škol ve věku 15 až 19 let. Celkem bylo rozdáno 150 dotazníků, z nichž se mi jich vrátilo 137, což dělá návratnost 93%. Tento počet je pro účely bakalářské práce dostačující.

4.5 Analýza a interpretace dotazníkového šetření

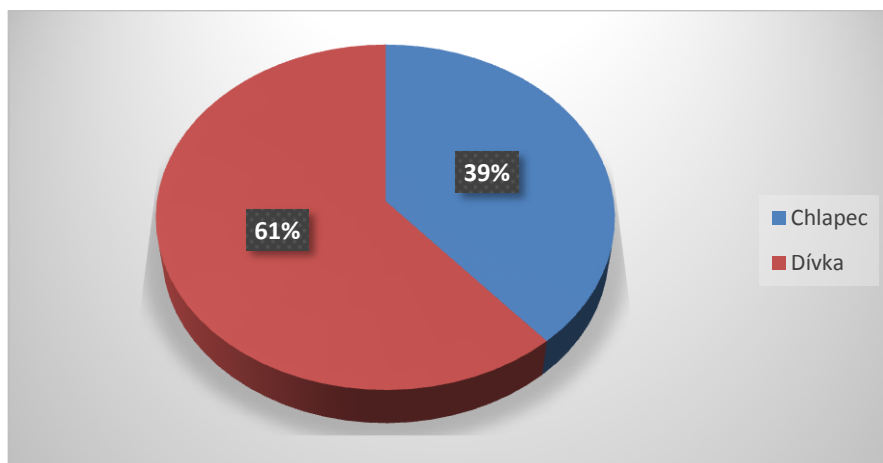
Vyhodnoceno je všech 137 dotazníků, které se mi z celkového počtu 150 vrátily zpět. Otázky jsou očíslovány a vyhodnocovány podle pořadí v dotazníku (1-17).

Otázka č. 1: Pohlaví?

Tabulka 1- Pohlaví?

Odpověď	Počet respondentů	Relativní četnost v %
Chlapec	53	39%
Dívka	84	61%
Součet	137	100%

Graf 1- Pohlaví?

Z celkového počtu respondentů 137 dotazník vyplnilo 84 dívek, což je 61% a 53 chlapců, což dělá 39%. Z toho vyplívá, že soubor respondentů je nerovnoměrný.

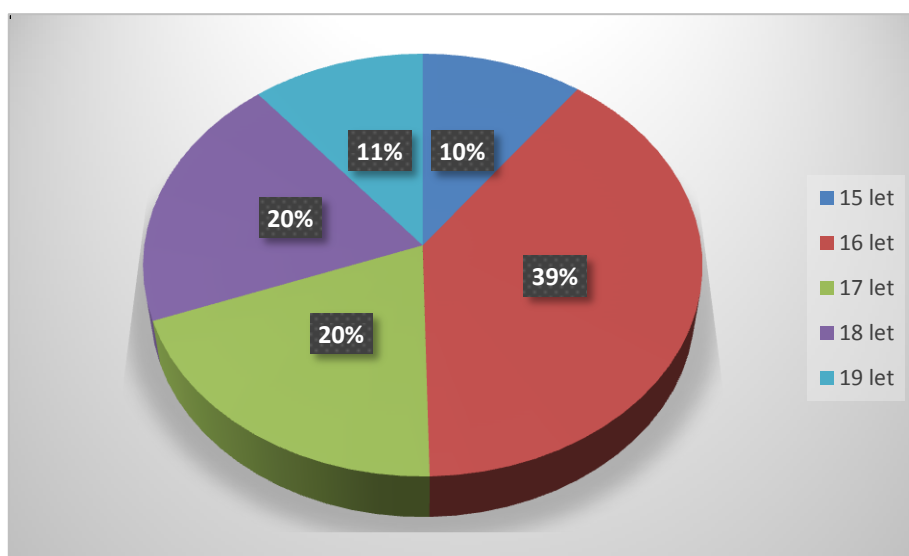

Otázka č. 2: Věk?

Tabulka 2- Věk?

Odpověď	Počet odpovědí	Relativní četnost v %
15 let	14	10
16 let	54	39
17 let	27	20
18 let	27	20
19 let	15	11
Součet	137	100%

Graf 2- Věk?

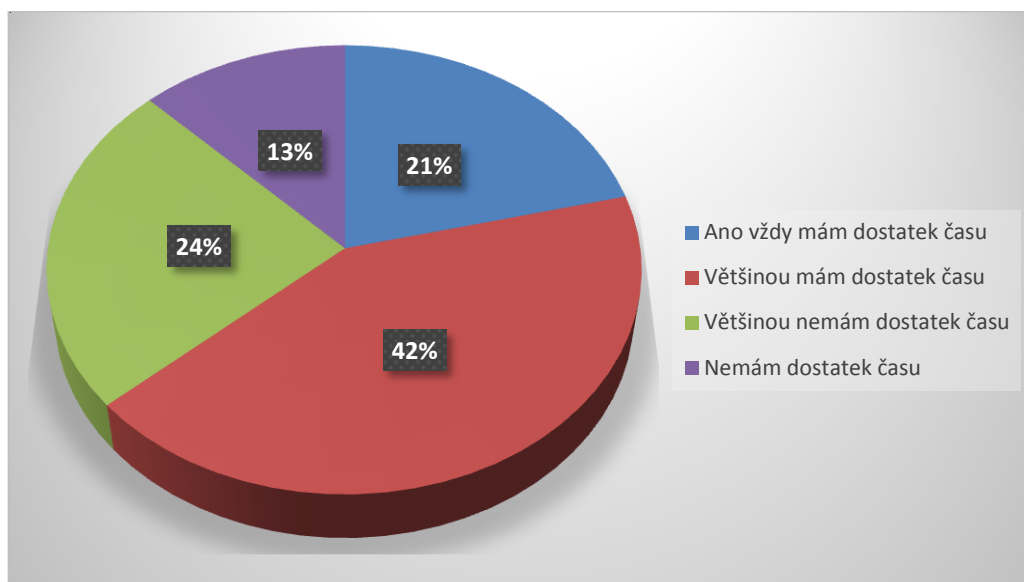
Největší zastoupení mají respondenti ve věku 16 let, ti tvoří 39% z celkového počtu.

Otázka č. 3: Máte dostatek času na volnočasové aktivity?

Tabulka 3- Máte dostatek času na volnočasové aktivity?

Odpověď	Počet odpovědí	Relativní četnost v %
Ano vždy mám dostatek času	29	21%
Většinou mám dostatek času	58	42%
Většinou nemám dostatek času	33	24%
Nemám dostatek času	17	13%
Součet	137	100%

Graf 3- Máte dostatek času na volnočasové aktivity?

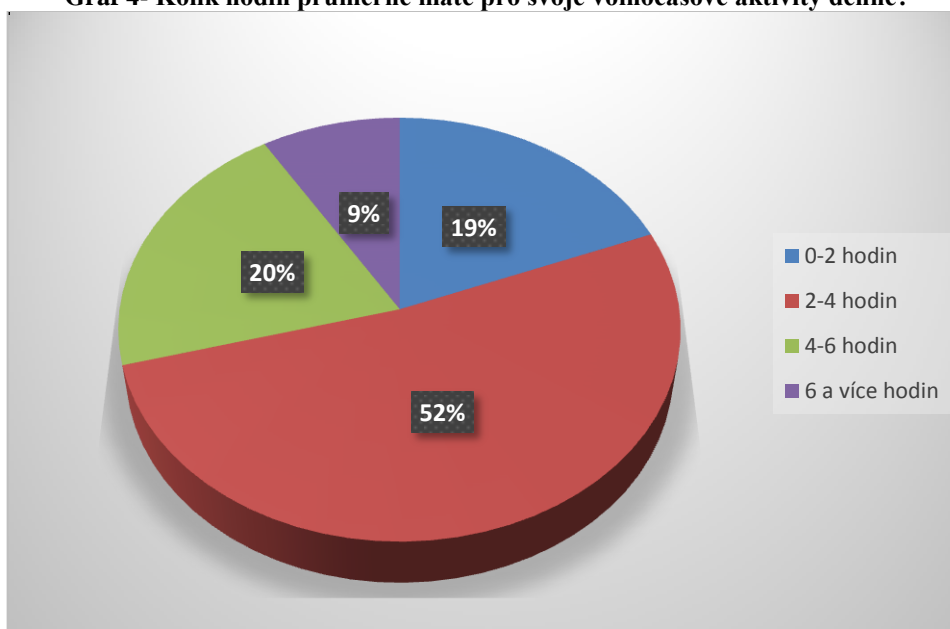
Touto otázkou jsem chtěl zjistit, zda respondenti mají dostatek času k uspokojení volnočasových aktivit. Tabulka ukazuje, že 42% respondentů většinou má dostatek času. Když k tomu připočteme 21% respondentů, kteří udávají, že mají vždy dostatek času, dostaneme se na 63% respondentů, kteří mají po většinou dostatek volného času na jejich volnočasové aktivity. Těch co udávají, že většinou nemají, nebo prostě nemají dostatek času, je nadpoloviční menšina, tudíž zbylých 37%.

Otázka č. 4: Kolik hodin průměrně máte pro svoje volnočasové aktivity denně?

Tabulka 4- Kolik hodin průměrně máte pro svoje volnočasové aktivity denně?

Odpověď	Počet odpovědí	Relativní četnost v %
0-2 hodin	26	19%
2-4 hodin	71	52%
4-6 hodin	28	20%
6 a více hodin	12	9%
Součet	137	100%

Graf 4- Kolik hodin průměrně máte pro svoje volnočasové aktivity denně?

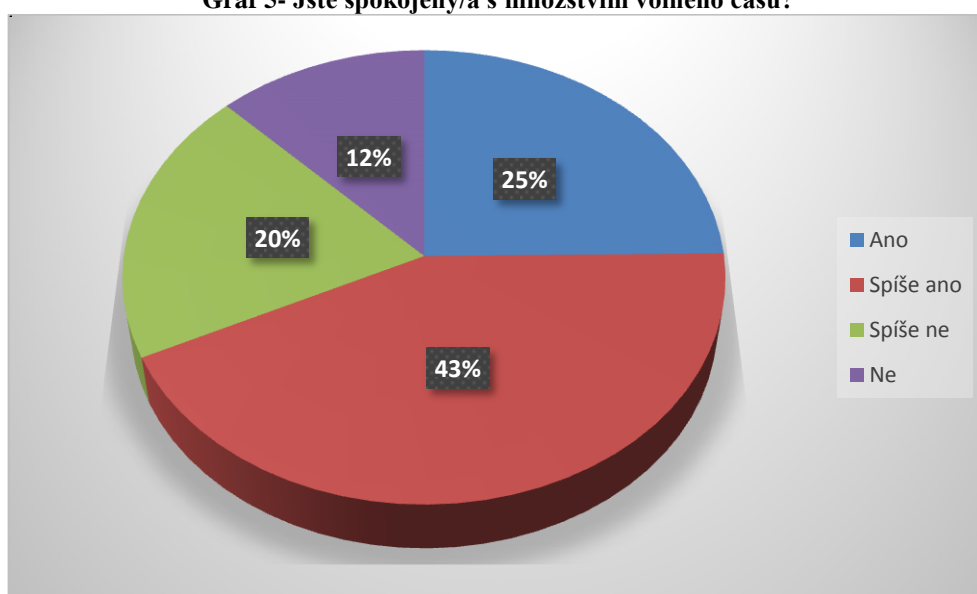
2-4 hodiny průměrně pro svoje volnočasové aktivity uvedlo 71 respondentů, což tvoří více jak polovinu dotazovaných, přesně 52%, 4-6 hodin má pro volnočasové aktivity 20% respondentů, což je pouze o 1% vyšší údaj jako u respondentů, kteří uvedli 0-2 hodin. Jen 9% účastníků dotazníkového šetření uvedlo, že má 6 a více hodin.

Otázka č. 5: Jste spokojený/á s množstvím volného času?

Tabulka 5- Jste spokojený/á s množstvím volného času?

Odpověď	Počet odpovědí	Relativní četnost v %
Ano	34	25%
Spíše ano	59	43%
Spíše ne	27	20%
Ne	17	12%
Součet	137	100%

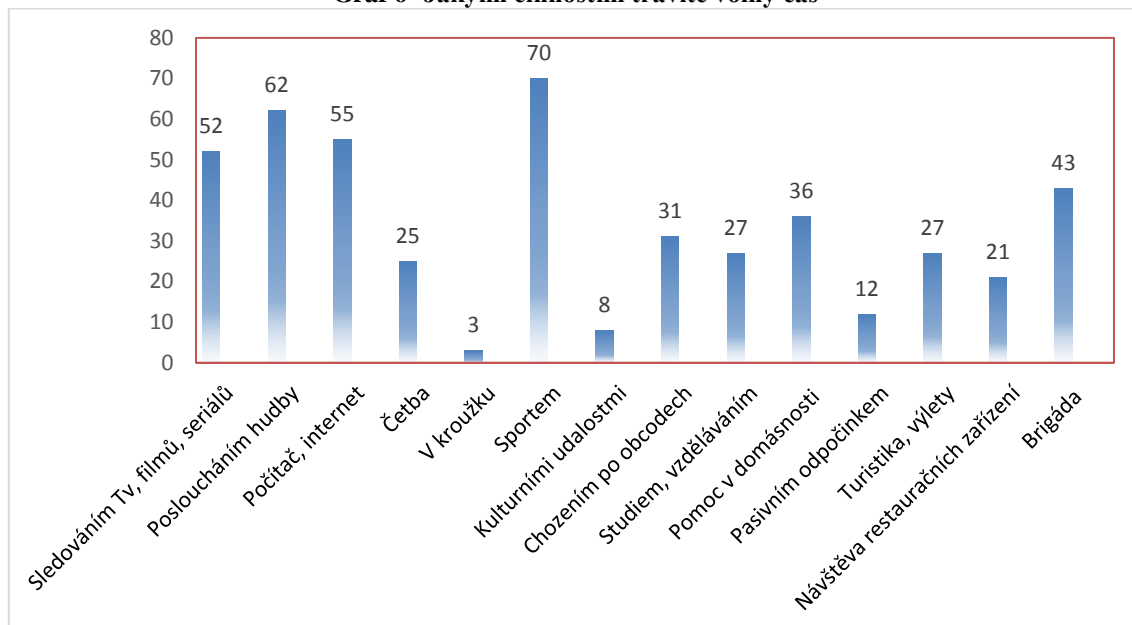
Graf 5- Jste spokojený/á s množstvím volného času?

Respondent měl na výběr ze čtyř odpovědí, přičemž první dvě směřovali ke spokojenosti a zbylé dvě k nespokojenosti. Z uvedených tabulek a grafů 43% respondentů uvádí, že s množstvím času jsou spíše spokojeni, dále jich 25% uvedlo ano, že jsou spokojeni s množstvím volného času. Když tyto dvě kladné odpovědi sečteme, vychází nám, že 68% respondentů je převážně spokojeno. 20% respondentů je spíše nespokojeno s množstvím a zbylých 12% jsou nespokojeni s množstvím volného času.

Otázka č. 6: Jakými činnostmi trávíte volný čas

Graf 6- Jakými činnostmi trávíte volný čas

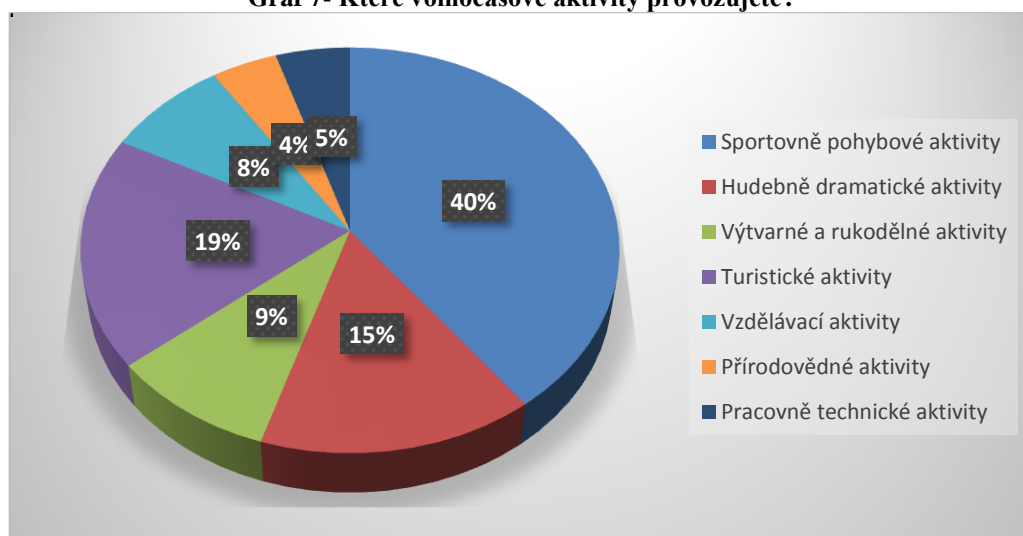
Ze čtrnácti nabízených činností mohli respondenti vybrat maximálně čtyři. Nejfrekventovanější činností stal sport, avšak ne úplně suverénně. Za sportem následují pasivní aktivity, nejtěsněji se umístil poslech hudby, poté zhruba se stejnou četností sledování TV, filmů, seriálu a činnosti spojené s počítačem, či internetem. Dále za povšimnutí stojí chození na brigádu. Kdežto účastníci tohoto dotazníkového šetření naprosto minimálně tráví čas činnostmi v kroužcích a návštěvou kulturních akcí. Byla zde i možnost napsat jinou činnost, tu však nikdo nevyužil. Čísla uvedená v grafu jsou počty respondentů, kteří zaškrtnuli danou činnost.

Otázka č. 7: Které volnočasové aktivity provozujete?

Tabulka 6- Které volnočasové aktivity provozujete?

Odpověď	Počet odpovědí	Relativní četnost v %
Sportovně pohybové aktivity	73	40%
Hudebně dramatické aktivity	28	15%
Výtvarné a rukodělné aktivity	17	9%
Turistické aktivity	34	19%
Vzdělávací aktivity	15	8%
Přírodovědné aktivity	8	4%
Pracovně technické aktivity	9	5%
Součet	184	100%

Graf 7- Které volnočasové aktivity provozujete?

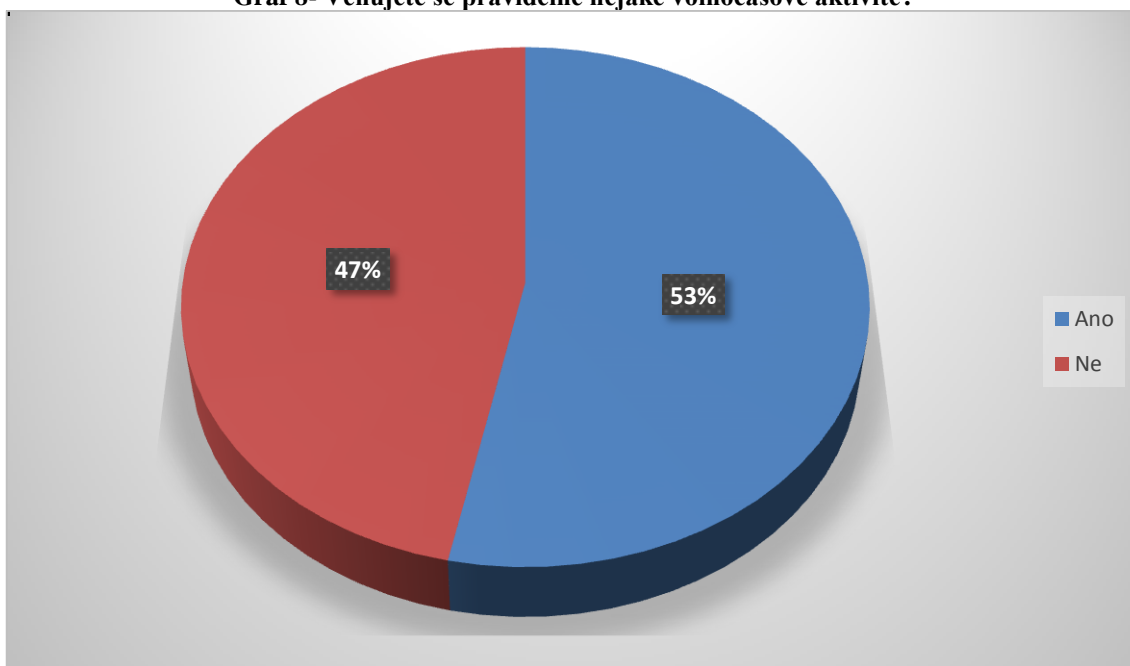
Tato tabulka a tento graf slouží k zjištění, jaké volnočasové aktivity respondenti provozují, konkrétně jakého jsou zaměření. Respondenti měli na výběr ze sedmi zaměření, s tím že měli možnost vybrat maximálně tři. Celkový počet odpovědí byl 184. Přesně 73 respondentů vybralo možnost sportovně pohybových aktivit, což odpovídá při celkovém počtu respondentů (137) více než polovině. V kontextu všech odpovědí je to vyjádřeno na 40%. Po sportu následují turistické aktivity (19%), společně s hudebně dramatickými (15%). Naopak nejnižší četnost 4% a 5% mají aktivity přírodovědné a pracovně technické.

Otázka č. 8: Věnujete se pravidelně nějaké volnočasové aktivitě?

Tabulka 7- Věnujete se pravidelně nějaké volnočasové aktivitě?

Odpověď	Počet odpovědí	Relativní četnost v %
Ano	73	53%
Ne	64	47%
Součet	137	100%

Graf 8- Věnujete se pravidelně nějaké volnočasové aktivitě?

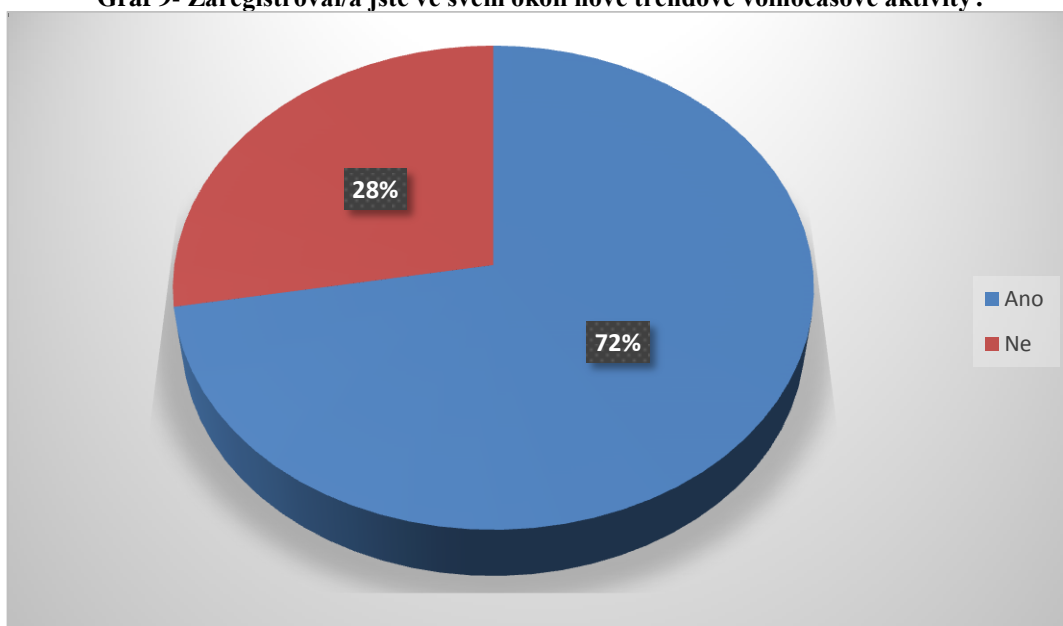
Z grafu je patrné, že je minimální rozdíl mezi respondenty, kteří se věnují pravidelně nějaké aktivitě a těmi co se jim nevěnují pravidelně. Opravdu malou převahu mají ti, co se volnočasovým aktivitám věnují pravidelně, ale s 53% se nedá mluvit o průkaznosti tohoto faktu.

Otázka č. 9: Zaregistroval/a jste ve svém okolí nové trendové volnočasové aktivity?

Tabulka 8- Zaregistroval/a jste ve svém okolí nové trendové volnočasové aktivity?

Odpověď	Počet odpovědí	Relativní četnost v %
Ano	99	72%
Ne	38	28%
Součet	137	100%

Graf 9- Zaregistroval/a jste ve svém okolí nové trendové volnočasové aktivity?

Téměř tři čtvrtiny respondentů uvedli, že zaregistrovali ve svém okolí trendové volnočasové aktivity. Zde můžeme jednoznačně určit, že většina respondentů má ponětí o těchto aktivitách. Pouze zhruba čtvrtina respondentů, přesně 28% tyto aktivity nezaregistrovala.

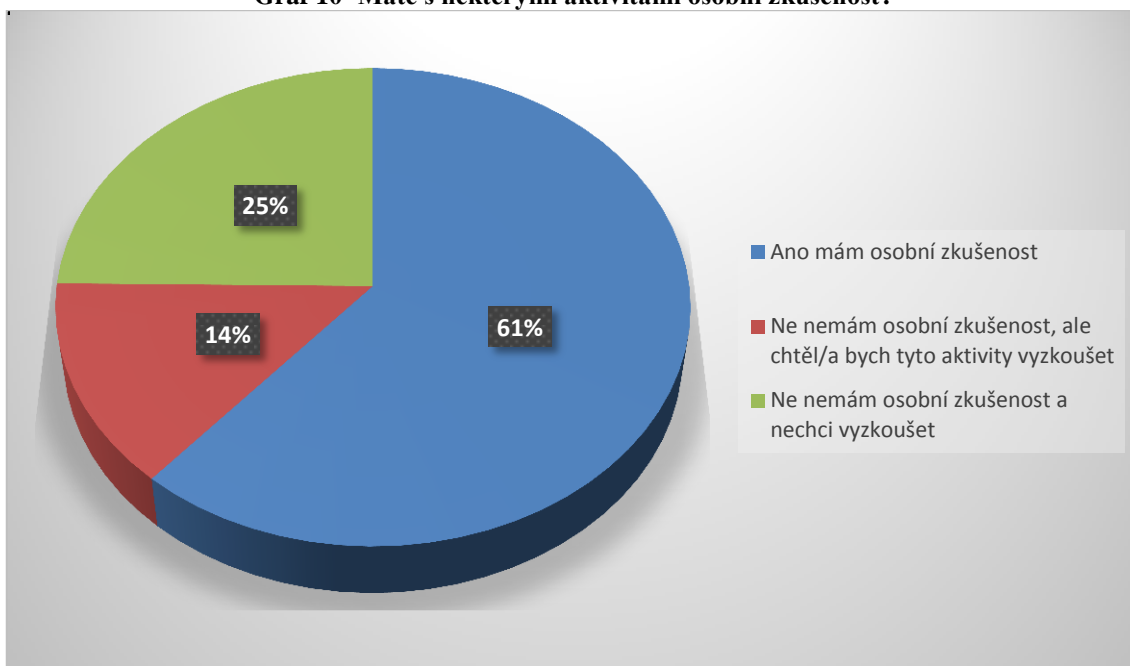

Otázka č. 10 Máte s některými aktivitami osobní zkušenost, s kterými?

Tabulka 9- Máte s některými aktivitami osobní zkušenost?

Odpověď	Počet odpovědí	Relativní četnost v %
Ano mám osobní zkušenost	84	61%
Ne nemám osobní zkušenost, ale chtěl/a bych tyto aktivity vyzkoušet	19	14%
Ne nemám osobní zkušenost a nechci vyzkoušet	34	25%
Součet	137	100%

Graf 10- Máte s některými aktivitami osobní zkušenost?

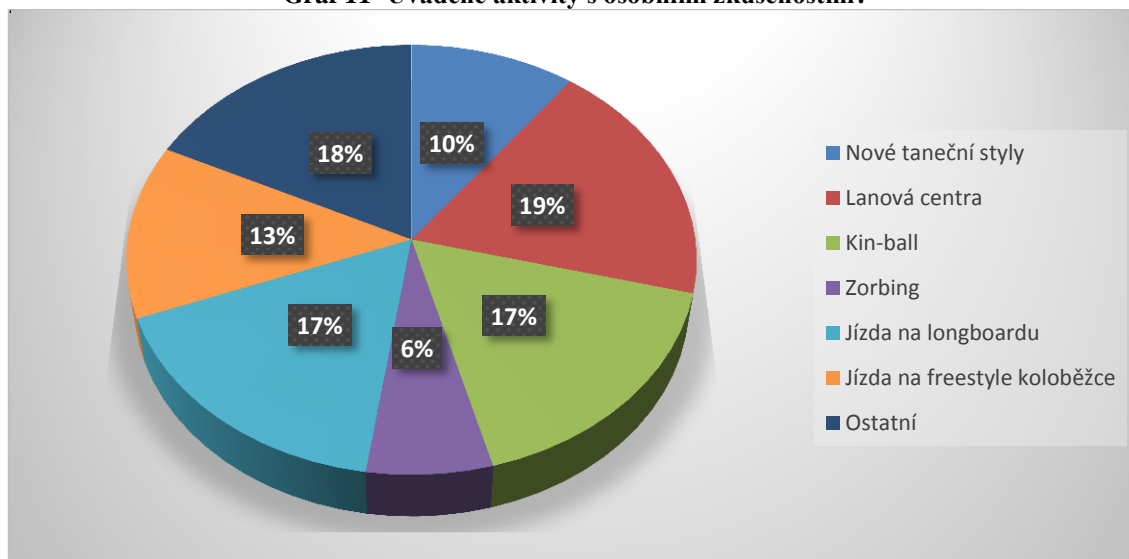
Tato otázka pravděpodobně souvisí s předešlou, tudíž většina co zaregistrovala nové trendové aktivity s nimi má i osobní zkušenost. Ze 137 respondentů má osobní zkušenost hned 84, což je 61%, čili nadpoloviční většina. 39% respondentů uvedlo, že nemá osobní zkušenost s těmito aktivitami, z tohoto vzorku by však 14% dotazovaných chtělo tyto aktivity vyzkoušet.

Respondenti, kteří uvedli, že mají osobní zkušenost, měli uvést s kterými aktivitami konkrétně. Celkový počet odpovědí byl 107. Ze zhruba 11 aktivit, jsem vybral 6 aktivit, které měli největší zastoupení (viz. tabulka 10 a graf 11).

Tabulka 10- Uváděné aktivity s osobními zkušenostmi?

Odpověď	Počet odpovědí	Relativní četnost v %
Nové taneční styly	11	10%
Lanová centra	20	19%
Kin-ball	18	17%
Zorbing	7	7%
Jízda na longboardu	18	17%
Jízda na freestyle koloběžce	14	13%
Ostatní	19	18%
Součet	107	100%

Graf 11- Uváděné aktivity s osobními zkušenostmi?

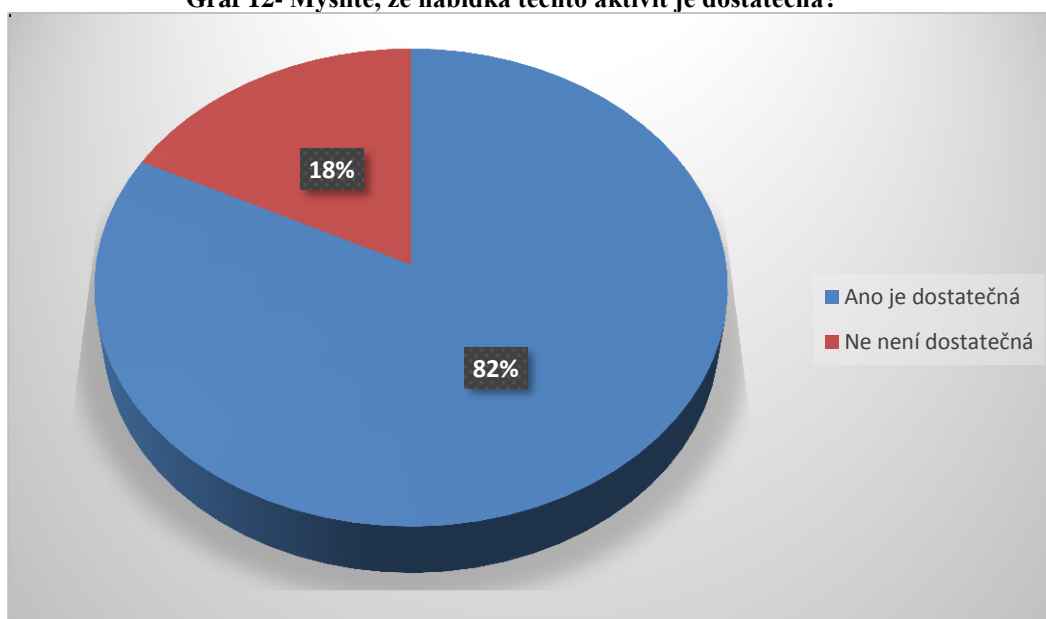
Nejčastěji uváděnými aktivitami byla lanová centra, kin-ball a jízda na longboardu. Lanové centrum bylo uváděno tak často, jelikož ho respondenti navštívili při příležitosti sportovního kurzu, jak jsem se později dozvěděl. Na jedné ze škol, působí učitel, který se věnuje kin-ballu, tudíž ho zařadil do výuky tělesné výchovy, proto s kin-balem mají osobní zkušenost v takové míře. Z těchto důvodů můžou být výsledky trochu zkresleny. Stále častěji se setkáváme s mládeží, která brázdí ulice na longboardu a freestyle koloběžce. Nové taneční styly uvedli pouze dívky, především se jednalo o pole dance a twerk. Položku ostatní tvoří aktivity, které respondenti uvedli více než jednou, jedná se o street art, lezecká stěna, paintball, wakeboarding, inline brusle.

Otázka č. 11: Myslíte, že nabídka těchto aktivit je dostatečná?

Tabulka 11- Myslíte, že nabídka těchto aktivit je dostatečná?

Odpověď	Počet respondentů	Relativní četnost v %
Ano je dostatečná	113	82%
Ne není dostatečná	24	18%
Součet	137	100%

Graf 12- Myslíte, že nabídka těchto aktivit je dostatečná?

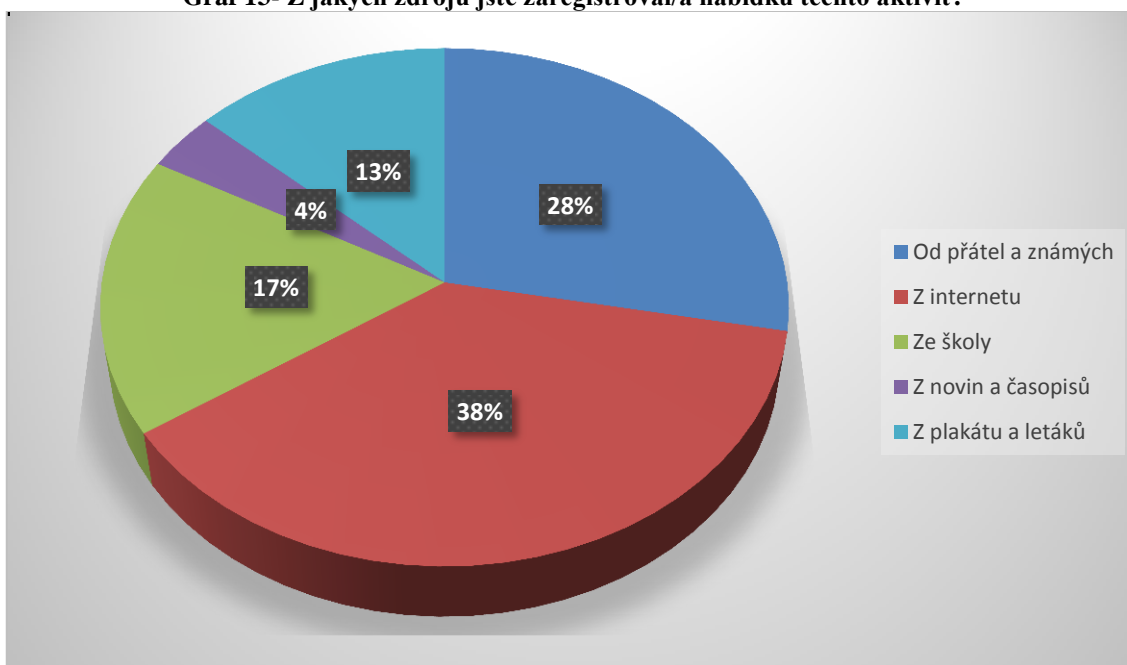
Z vyhodnocení této otázky vyplývá, že drtivá většina respondentů si myslí, že nabídka je dostatečná, přesněji 82%.

Otázka č. 12: Z jakých zdrojů jste zaregistroval/a nabídku těchto aktivit?

Tabulka 12- Z jakých zdrojů jste zaregistroval/a nabídku těchto aktivit?

Odpověď	Počet respondentů	Relativní četnost v %
Od přátel a známých	61	28%
Z internetu	82	38%
Ze školy	38	17%
Z novin a časopisů	8	4%
Z plakátů a letáků	29	13%

Graf 13- Z jakých zdrojů jste zaregistroval/a nabídku těchto aktivit?

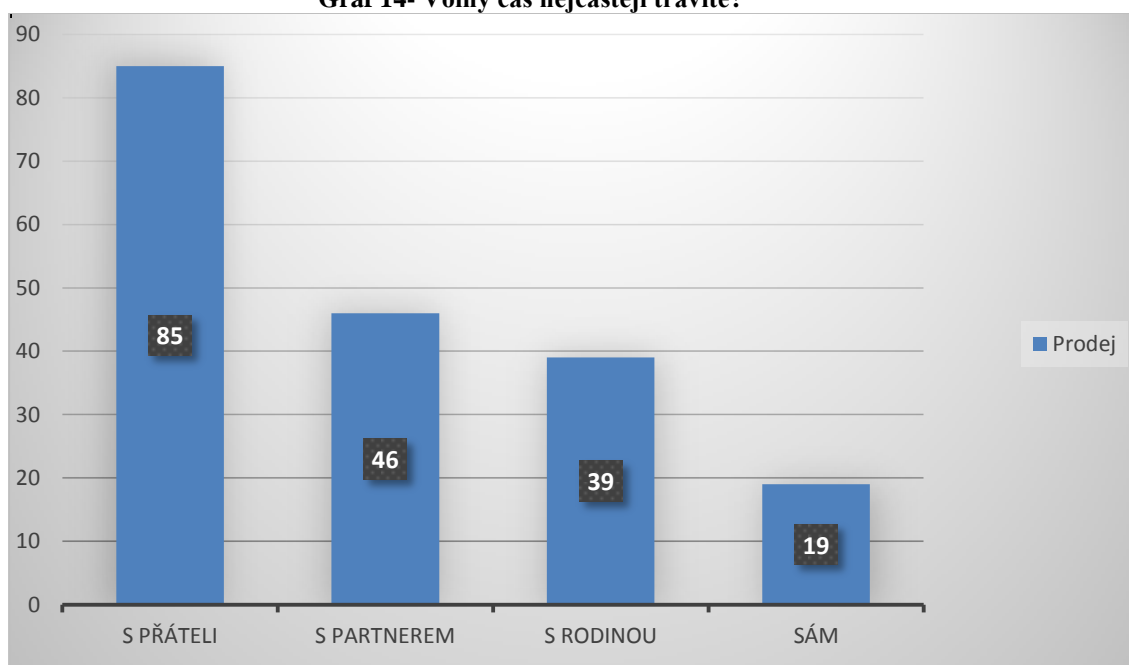
Respondenti měli možnost vybrat více zdrojů, měli také možnost uvést jinou odpověď, ale tuto možnost nikdo nevyužil. Celkový počet odpovědí byl 218. Jako nejčastěji uváděný zdroj nabídky respondenti uvedli v 82 odpovědích internet (38%) a v 61 odpovědích přátelé a známý (28%). Tyto dva zdroje byly nejfrekventovaněji uváděny. Dále pak 38krát uvedli jako zdroj nabídky školu (17%). Z plakátů a letáků pak zaregistrovalo nabídku 29 respondentů a vůbec nejméně a to 8 respondentů uvedlo noviny a časopisy.

Otázka č. 13: Volný čas nejčastěji trávíte?

Tabulka 13- Volný čas nejčastěji trávíte?

Odpověď	Počet odpovědí
S přáteli	85
S partnerem	46
S rodinou	39
Sám	19
Součet	189

Graf 14- Volný čas nejčastěji trávíte?

V této otázce měli respondenti možnost vybrat více odpovědí. Nejfrekventovanější odpovědí se stala odpověď s přáteli. Tuto odpověď díky možnosti výběru více odpovědí uvedlo z celkového počtu respondentů (137) více jak polovina, přesně 62%. Významný v trávení volného času je pro respondenty také partner, kterého uvedlo 46 dotazovaných tj. 34% ze všech respondentů. Dále také 39 respondentů uvedlo, že svůj čas tráví také s rodinou tj. 29%. Vůbec nejméně a to 19 respondentů uvedlo, že svůj volný čas tráví o samotě tj. 14% z celkového počtu dotazovaných.

Otázka číslo 14: Zdůvodněte, proč jste tak vybral/a?

Pomocí této otázky jsem se snažil zjistit, z jakých důvodů respondenti tráví volný čas s přáteli, partnerem rodinou, nebo proč ho tráví o samotě.

S přáteli tráví volný čas nejvíce z důvodu zábavy, to uvedlo 46% respondentů a 32% jich uvedlo důvod ve smyslu, že si to s nimi nejvíce užijí. Zbytek tvořili ostatní odpovědi.

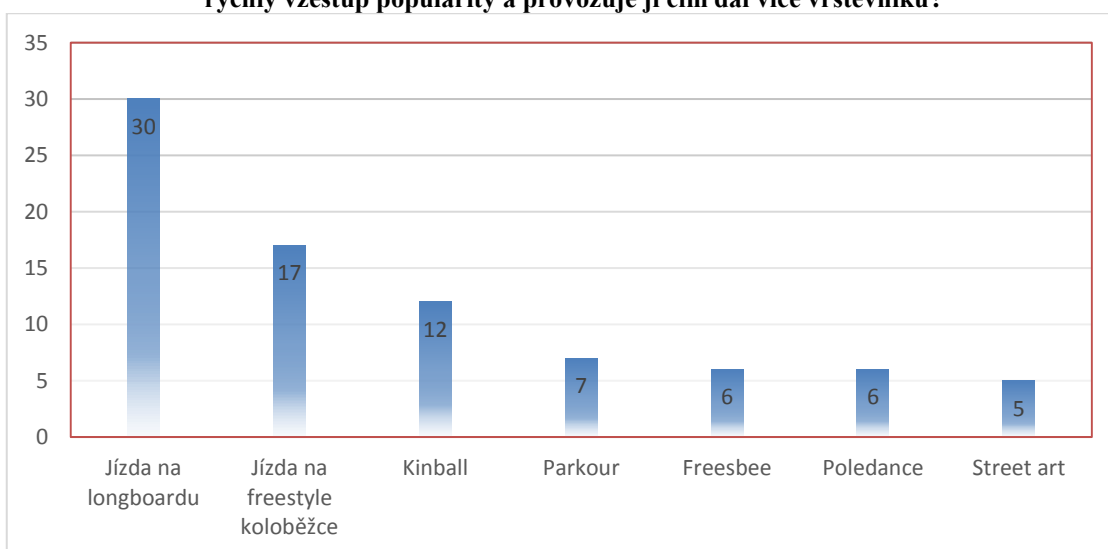
Proč tráví volná čas s partnerem, bylo odůvodněno v drtivé většině (tj. 71%) odpovědí ve smyslu že se s ním cítí dobře. Zábavu jako důvod trávení volného času s partnerem uvedlo 18% respondentů, zbytek tvořili ostatní odpovědi.

S rodinou tráví volný čas respondenti nejčastěji kvůli tomu, že s nimi bydlí a to uvedlo 39%. Dalším důvodem bylo to, že je mají rádi, tuto odpověď napsalo 33% dotazovaných. V 18% odpovědí uváděli jako důvod to, že se s nimi cítí v bezpečí.

Jako nejčastější důvod proč tráví respondenti volný čas samy, uvedli, že se tak cítí nejlépe a to v 63%. Dalším odůvodněním byl fakt, že na ostatní nemají čas, tu tvořilo 32% odpovědí.

Otázka č. 15: Je nějaká aktivita u vašich vrstevníků v okolí, u které jste zaznamenal/a v posledním roce rychlý vzestup popularity a provozuje ji čím dál více vrstevníků?

Graf 15- Je nějaká aktivita u vašich vrstevníků v okolí, u které jste zaznamenal/a v posledním roce rychlý vzestup popularity a provozuje ji čím dál více vrstevníků?

Jízda na longboardu, byla nejčastěji vyplňována jako aktivita u které respondenti zaznamenali rychlý nárůst popularity. Následuje jízda na specifické koloběžce, tzv. freestyle koloběžce, která je určena k provádění skoků triků apod. Další často zmiňovanou aktivitou je hra kin-ball. Za zmínku také stojí aktivita parkour, což je fyzická aktivita umožňující překonávat překážky nejčastěji v městském terénu. I u aktivit jako freesbee, poledance a street art zaregistrovali respondenti zvýšenou oblibu.

4.6 Ověření hypotéz

V rámci kvantitativního průzkumu byly, stanoveny tři hypotézy. Tyto hypotézy na základě výsledků dotazníkového šetření budou nyní potvrzeny, nebo vyvráceny.

H1: Většina adolescentů má dostatek volného času k uskutečnění vybraných volnočasových aktivit.

Hypotéza, která předpokládala, že většina adolescentů má dostatek volného času k uskutečnění vybraných volnočasových aktivit se potvrdila. Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že 42% respondentů má většinou dostatek času. Když k tomu připočtu odpověď ano mám vždy dostatek času, která tvoří 21%, celková četnost kladných odpovědí činí 63%. Stanovené minimum pro potvrzení této hypotézy bylo 60%.

Nejčastější odpovědí na to kolik mají hodin na volnočasové aktivity denně, byla odpověď 2-4 hodiny, která čítala 71 odpovědí, což činí 52%. Když sečteme kladné výsledné hodnoty spokojenosti s množstvím volného ano (25%) a spíše ano (43%), vychází z toho, že téměř tři čtvrtiny respondentů je spokojeno s množstvím volného času.

Hypotéza 1 je potvrzena

H2: Respondenti upřednostňují při trávení volného času sportovně pohybové aktivity před hudebně dramatickými.

V dotazníkovém šetření respondenti uvedli sportovně pohybové aktivity hned 73krát, což z celkového počtu 184 odpovědí tvoří 40%. Hudebně dramatické aktivity byly uvedeny ve 28 případech tj. pouze 15%. Hypotéza je na základě těchto

výsledků potvrzena, protože sportovně pohybové aktivity byly zastoupeny více jak dvojnásobně oproti hudebně dramatickým a to byla podmínka pro potvrzení této hypotézy.

Hypotéza 2 je potvrzena

H3: Adolescenti tráví volný čas nejčastěji s přáteli.

Jak vyplívá z grafu 14, nejčastěji volný čas adolescenti tráví s přáteli. Tato možnost byla vybrána 85krát při celkovém počtu 137 respondentů. Tento počet odpovědí tak tvoří více jak polovinu, přesně 62%. Tímto se hypotéza potvrzuje, protože stanovená hranice byla 60%. Další odpovědi jako s partnerem, rodinou nebo sám se nepřehoupli přes 35%

Nejčastěji uváděným důvodem proč tráví volný čas právě s přáteli, byla zábava, legrace a druhým důvodem byla odpověď ve smyslu, že si to s nimi nejvíce užívají.

Hypotéza 3 je potvrzena

Závěr

Hlavní cíl bakalářské práce je rozdělen do dvou částí. Cílem bylo zjistit, jak respondenti, čili adolescenti tráví volný čas, které typy volnočasových aktivit k tomu upřednostňují. Z dotazníkového šetření vyplívá, že volný čas nejčastěji vyplňují sportem. Těsně za sportem se umístil poslech hudby, následovaný používáním počítače a internetu společně se sledováním televize. Fakt ohledně internetu může být zkreslený, používáním chytrých telefonů, kde můžeme být online téměř nepřetržitě, tak si často ani neuvědomujeme, že trávíme volný čas na internetu. Z toho vyplívá, že tři ze čtyř nejčastěji udávaných možností trávení volného jsou pasivní. Druhá část hlavního cíle spočívá v otázce, které ze typů volnočasových aktivit adolescenti upřednostňují. Respondenti měli na výběr ze 7 typů aktivit, přičemž dominoval typ sportovně pohybových aktivit. Dále byly často uváděny turistické a hudebně dramatické aktivity, avšak ne tak jako sportovně pohybové. Další typy aktivity nepřesáhli ani 10% četnost.

Druhým cílem práce bylo zjistit, zda cílová skupina v posledním roce objevila mezi jejich vrstevníky nějaké volnočasové aktivity, které jsou hojně vyhledávány a těší se rychle stoupající oblibě, zde mluvíme o trendech ve volnočasových aktivitách. Jednalo se o subjektivní názor respondentů. Z uvedených dat vyplívá, že aktivitou u které zaznamenali největší progres je jízda na longboardu. Longboard je obdoba vodního surfu, akorát s kolečkami. S lehkým odstupem následuje podobná aktivita a to jízda na freestyle koloběžce, která umožňuje jezdcům překonávat překážky pomocí triků. Dále následuje sportovní hra kin-ball, která se stále častěji zařazuje do hodin tělesné výchovy. Se zhruba stejnou četností respondenti uvedli ještě aktivity: parkour, frisbee, poledance a street art. Nejvíce osobních zkušeností mají respondenti s kin-balem, lanovými centry a jízdou na longboardu. O výše zmíněných aktivitách můžeme mluvit jako o trendech dnešní doby, jedná se o určité výstřelky doby, jelikož jsme se s nimi dříve nesetkávali a teď si tyto aktivity razantně budují místo ve volném čase.

Třetí cíl se týká toho, zda adolescenti mají dostatek času. Z dotazníkového šetření vyplívá, že většina jich má dostatek času, nejčastěji uvedli, že mají 2-4 hodiny na volnočasové aktivity. Tudíž, lze říct čas pro ně není omezujícím faktorem při volnočasových aktivitách.

Čtvrtý cíl měl za úkol zjistit, zda informace o nabídce nových trendových aktivit je dostatečná. Více jak tři čtvrtiny respondentů si myslí, že nabídka těchto aktivit je dostatečná. Nabídku těchto aktivit nejčastěji registrují z internetu, nebo od přátel. Poslední pátý cíl byl zaměřen na to, s kým tráví volný čas adolescenti. Nejčastěji tráví svůj volný čas s přáteli, jelikož s nimi je největší zábava a ten čas si nejvíce užijí. Další častou odpovědí byl partner díky tomu, že se s ním cítí dobře.

U tohoto průzkumu musíme přihlédnout k nižšímu počtu respondentů, tudíž nemůžeme zobecňovat na celkovou populaci, nýbrž k vypracování bakalářské práce je počet 137 respondentů dostačující. Avšak práce přispívá k poznatku o daném tématu. Dále je potřeba přihlédnout k malé zkušenosti coby badatele, průzkumníka, takže výsledky tohoto průzkumu nemůže brát jako určující. Brát v úvahu musíme také to, že dotazníky nemají naprostou vypovídající hodnotu, respondenti mohou odpovědi zkreslit, aby samy sebe vylepšili. Výsledky tohoto šetření mohou být využity pedagogiky volného času, nebo vychovateli, při realizaci volnočasových aktivit.

Seznam použité literatury

BLÁHA, Václav. *Volný čas, výchova a sociální formování žáků základní školy v době mimo vyučování*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980, 139 s.

BLÁHA, Václav. *Výchova mimo vyučování na základních školách*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984, 116 s.

BOCAN, Miroslav. *Děti v ringu dnešního světa: hodnotové orientace dětí ve věku 6 až 15 let* [online]. 1. vyd. Praha: Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, 2012, 98 s. [cit. 2015-06-24]. ISBN 978-808-7449-240. Dostupné z: <http://www.nidm.cz/userfiles/file/KPZ/vystupy/01-vyzkumy/deti-v-ringu-dnesniho-sveta.pdf>

ČERTÍK, Miroslav a Věra FIŠEROVÁ. *Volný čas, životní styl a cestovní ruch*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola hotelová v Praze 8, 2009, 103 s. ISBN 9788086578934.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, 207 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.

HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 154 s. ISBN 8071787515.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 774 s. ISBN 80-7178-303-x.

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 176 s. ISBN 80-7178-927-5.

JANIŠ, Kamil. *Úvod do problematiky volného času*. Vyd. 1. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2009, 61 s. ISBN 978-80-7248-530-7.

KOTLER, Philip. *Marketing podle Kotlera: jak vytvářet a ovládnout nové trhy*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2000, 258 s. ISBN 80-7261-010-4.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, 368 s. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

MACEK, Petr. *Adolescence*. Vyd. 2., upr. Praha: Portál, 2003, 141 s. ISBN 80-7178-747-7.

MALACH, Josef. *Teorie metodiky výchovy*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007, 228 s. ISBN 978-80-86723-29-7.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999, 229 s. ISBN 80-7178-295-5.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009, 395 s. ISBN 978-80-7367-647-6.

ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem*. 2., přeprac. vyd. Praha: Portál, 2006, 390 s. ISBN 80-7367-124-7.

SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas: vybrané kapitoly*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2005, 115 s. ISBN 80-246-1039-6

ŠAFR, Jiří a Věra PATOČKOVÁ. *Trávení volného času v České republice ve srovnání s evropskými zeměmi*. Centrum výzkumu veřejného mínění [online]. 2007, (2010/2) [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://cvvm.soc.cas.cz/2010-2/traveni-volneho-casu-v-ceske-republice-ve-srovnani-s-evropskymi-zememi>

ŠTURSOVÁ, Tereza a Miroslav Bocan. *Aktuální problémy mladé generace ČR: Závěrečná zpráva* [online]. Praha: Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, 2006, 41 s. [cit. 2015-06-24]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1174039212.pdf>

TROUSIL, Michal a Veronika JAŠÍKOVÁ. *Úvod do tvorby odborných prací*. Vyd. 2., rozš. Hradec Králové: Gaudemaus [i.e. Gaudeamus], 2015, 240 s. ISBN 978-80-7435-542-4.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 522 s. ISBN 80-7178-308-0.

VAŠUTOVÁ, Maria. *Pedagogické a psychologické problémy dětství a dospívání*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2005, 278 s. ISBN 80-7042-691-8.

VESELÁ, Jana. *Základy sociologie volného času*. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 1999, 80 s. ISBN 80-7194-187-5.

Seznam obrázků

Obrázek 1- Změna tělesných proporcí u chlapců a dívek.....	22
--	----

Seznam tabulek

Tabulka 1- Pohlaví?	31
Tabulka 2- Věk?.....	32
Tabulka 3- Máte dostatek času na volnočasové aktivity?.....	33
Tabulka 4- Kolik hodin průměrně máte pro svoje volnočasové aktivity denně?	34
Tabulka 5- Jste spokojený/á s množstvím volného času?.....	35
Tabulka 6- Které volnočasové aktivity provozujete?	37
Tabulka 7- Věnujete se pravidelně nějaké volnočasové aktivitě?	38
Tabulka 8- Zaregistroval/a jste ve svém okolí nové trendové volnočasové aktivity?	39
Tabulka 9- Máte s některými aktivitami osobní zkušenost?.....	40
Tabulka 10- Uváděné aktivity s osobními zkušenostmi?	41
Tabulka 11- Myslíte, že nabídka těchto aktivit je dostatečná?	42
Tabulka 12- Z jakých zdrojů jste zaregistroval/a nabídku těchto aktivit?	43
Tabulka 13- Volný čas nejčastěji trávíte?.....	44

Seznam grafů

Graf 1- Pohlaví?.....	31
Graf 2- Věk?	32
Graf 3- Máte dostatek času na volnočasové aktivity?	33
Graf 4- Kolik hodin průměrně máte pro svoje volnočasové aktivity denně?	34
Graf 5- Jste spokojený/á s množstvím volného času?	35
Graf 6- Jakými činnostmi trávíte volný čas	36
Graf 7- Které volnočasové aktivity provozujete?	37
Graf 8- Věnujete se pravidelně nějaké volnočasové aktivitě?	38
Graf 9- Zaregistroval/a jste ve svém okolí nové trendové volnočasové aktivity?	39
Graf 10- Máte s některými aktivitami osobní zkušenost?	40
Graf 11- Uváděné aktivity s osobními zkušenostmi?	41
Graf 12- Myslíte, že nabídka těchto aktivit je dostatečná?.....	42
Graf 13- Z jakých zdrojů jste zaregistroval/a nabídku těchto aktivit?.....	43
Graf 14- Volný čas nejčastěji trávíte?.....	44

Graf 15- Je nějaká aktivita u vašich vrstevníků v okolí, u které jste zaznamenal/a v posledním roce rychlý vzestup popularity a provozuje jí čím dál více vrstevníků? 45

Přílohy

1) Dotazník

Vážení studenti,

jmenuji se David Hůlka a jsem student Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové. Chtěl bych Vás požádat o vyplnění dotazníku, jehož výsledky budou sloužit k vypracování mé bakalářské práce. Dotazník se týká volného času a volnočasových aktivit, je zcela anonymní a proto se prosím nepodepisujte. Děkuji Vám za spolupráci a čas, který jste věnovali vyplňování otázek.

1. Pohlaví: a) chlapec   b) dívka
2. Věk:
3. Máte dostatek času na volnočasové aktivity?
a) ano vždy mám dostatek času   b) většinou mám dostatek času
c) většinou nemám dostatek času   d) nemám dostatek času
4. Kolik hodin průměrně máte pro svoje volnočasové aktivity denně?
a) 0-2   b) 2-4   c) 4-6   d) 6 a více
5. Jste spokojený/a s množstvím volného času?
a) ano   b) spíše ano   c) spíše ne   d) ne
6. Jakými činnostmi trávíte volný čas? (možno vybrat více odpovědí, max. 4)
a) sledováním TV, filmů, seriálů   h) chozením po obchodech
b) posloucháním hudby   i) učením, studiem, vzděláváním
c) počítač, internet   j) pomoc v domácnosti
d) čtení   k) pasivním odpočinkem
e) v kroužku/ kroužcích   l) turistika, výlety
f) sportem   m) návštěva kaváren, restaurací apod.
g) návštěvou kulturních událostí   n) práce brigáda
jiné (vypište):
7. Které volnočasové aktivity provozujete? (možno vybrat více odpovědí, max. 3)
a) sportovně- pohybové aktivity (florbal, lezení, běh):
b) hudebně dramatické aktivity (beat box, tanec, četba, kultura apod.):
c) výtvarné a rukodělné aktivity (streetart, graffiti, náramky apod.):
d) turistické aktivity (turistika apod.):
e) vzdělávací aktivity (cizí jazyky apod.):
f) přírodovědné aktivity (pěstitelské práce, chov apod.):
g) pracovní technické aktivity (manuální dovednosti, technika apod.):
8. Věnujete se pravidelně nějaké volnočasové aktivitě, činnosti?
a) ano   b) ne

9. Zaregistroval/a jste ve svém okolí nové trendové volnočasové aktivity?? (Jedná se o aktivity, se kterými jsme se dříve nesetkali a nyní u nich registrujeme vzestup a zvýšený zájem, provozuje je čím dál více lidí, můžeme mezi ně řadit kin-ball, street art apod.)
a) ano   b) ne
10. Máte s některými aktivitami osobní zkušenost, s kterými?
a) ano mám osobní zkušenost s .....
b) ne nemám osobní zkušenost, ale chtěl/a bych tyto aktivity vyzkoušet
c) ne nemám osobní zkušenost a nechci je vyzkoušet
11. Myslíte, že nabídka těchto aktivit je dostačená?
a) ano je dostatečná   b) ne není dostatečná
12. Z jakých zdrojů jste zaregistroval/a nabídku těchto aktivit? (možno vybrat více odpovědí)
a) od přátel a známých   b) z internetu   c) ze školy   d) z novin a časopisů
e) z plakátů a letáků   jiné (uved')
13. Volný čas nejčastěji trávíte?
a) s přáteli   b) s partnerem   c) s rodinou   d) sám   jiné(uved')
14. Zdůvodněte stručně pár slovy, proč jste tak vybral? (příklad: S přáteli, protože s nimi je legrace.)
15. Objevila mezi vašimi vrstevníky nějaká aktivita, která je hojně vyhledávána, čím dál více provozována a těší se stoupající oblibě? Pokud ano, napiš, o jakou aktivitu se jedná.
.....